

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

**МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ
СКРИПКА**

Програма
для музичної школи, музичного відділення
початкового спеціалізованого мистецького
навчального закладу (школи естетичного виховання)

Київ 2007

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ СКРИПКА

Програма

для музичної школи, музичного відділення початкового спеціалізованого мистецького навчального закладу (школи естетичного виховання) – Вінниця: ПП НОВА КНИГА, 2007. – 112 с.

Укладачі:

О. Г. Боднар, Н. М. Варянке, Є. Г. Домбровська, І. Є. Козлова, Г. Ю. Кравців, М. В. Крук, С. К. Лесюк, О. Г. Меркулов, О. М. Огурцова, Г. П. Онуррик, І. П. Пинда, М. С. Штепура – викладачі музичних шкіл м. Львова і Львівської області

Консультанти:

Л. П. Колбін – професор кафедри скрипки Львівської державної музичної академії ім. М. Лисенка, кандидат мистецтвознавства

Н. І. Смольська – методист вищої категорії Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України, викладач-методист ДМШ № 14 ім. Д. Кабалевського м. Києва

Редактор

Є. Д. Колесник

Відповідальний

за випуск

Н. І. Смольська

Програму відзначено дипломом I-го ступеня на Всеукраїнському конкурсі навчальних програм для початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів України

Навчальне видання

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк офсетний
Ум. друк. арк. 6,51. Наклад 3000 прим.

ПП “НОВА КНИГА”

21029, м. Вінниця, вул. Квятека, 20;

Тел./факс: (0432) 52-34-82, 52-34-81

E-mail: zbut@novaknyha.com.ua

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 2646 від 11.10.2006 р.

© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2007

Відомості про укладачів

- О. Г. Боднар** завідуючий струнним відділом Львівського музичного училища ім. С. Людкевича
- Н. М. Варянюк** викладач музичної школи № 1 м. Львова
- Є. Г. Домбровська** старший викладач ДМШ м. Трускавця Львівської області
- І. Є. Козлова** викладач вищої категорії ДМШ м. Самбіра Львівської області
- Г. Ю. Кравців** викладач школи мистецтв № 5 м. Львова
- М. В. Крук** завідуючий струнним відділом, викладач-методист школи мистецтв № 10 м. Львова
- С. К. Лесюк** викладач Львівського музичного училища ім. С. Людкевича
- О. Г. Меркулов** старший викладач ДМШ № 1 м. Дрогобича Львівської області
- О. М. Огурцова** старший викладач ДМШ ім. О. Нижанківського м. Стрий Львівської області
- Г. П. Онуфрик** завідуючий струнним відділом, викладач-методист Дрогобицького музичного училища ім. В. Барвінського
- І. П. Пинда** викладач-методист ДМШ м. Золочів Львівської області
- М. С. Штепура** викладач-методист Дрогобицького музичного училища ім. В. Барвінського

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Важко знайти у світі інструмент більш поширений, ніж скрипка. Ця велична “цариця музики” має багатовікову історію.

Чарівний звук, багатство тембру, технічна невимушеність з'являються у найнаполегливіших із тих, хто наважився долучитися до прекрасного мистецтва гри на скрипці. Почесна місія провідника у світ “скрипкового царства” покладається саме на викладача, який може здійснити це чудо. Запорукою успішного розвитку кожної дитини, яка прийшла до початкового спеціалізованого мистецького навчального закладу, є наявність багатьох факторів. Це відповідні стартові дані дитини, висококваліфікований, педагог, що любить музику та дітей, наявність хороших інструментів та програма, за якою буде проводитися весь процес навчання.

Естетичне виховання взагалі і навчання музики зокрема є гострою потребою сучасного суспільства. Система музичної освіти в Україні передбачає, з одного боку, масовість навчання у початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах, а з іншого – виявлення найбільш обдарованих дітей, які можуть стати музикантами-професіоналами.

Запропонована програма окреслює сучасні вимоги щодо організації навчального процесу на початковому етапі.

Навчальна програма має наступну структуру:

- визначення основних завдань і мети навчального предмета “Музичний інструмент скрипка”;
- з'ясування особливостей організації навчально-виховного процесу;
- рекомендації щодо організації та проведення контрольних заходів;
- організація обліку успішності із зазначенням критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів.

У розділах “Строк навчання – 8 років. Загальні вимоги” та “Строк навчання – 6 років. Загальні вимоги” визначено обсяг практичних навичок та музично-теоретичних понять, які необхідно вивчати, засвоювати та вдосконалювати учню протягом усього періоду навчання у закладі. Для кожного класу запропоновано орієнтовні річні

вимоги, орієнтовний річний план, перелік контрольних заходів, наведено варіанти орієнтовних програм підсумкового академічного концерту. **Орієнтовний репертуар** містить перелік творів, з якими бажано ознайомитись під час навчального процесу. Поряд з творами композиторів-класиків значне місце в репертуарі посідають обробки народних пісень і танців, у тому числі українських, твори сучасних вітчизняних і зарубіжних композиторів. У наведених окремо для кожного класу переліках нотної літератури (підрозділ **Бібліографія**) містяться **Збірники п'єс для скрипки**, які було використано при укладенні **Орієнтовного репертуару**. Не зазначено окремо в **Орієнтовному репертуарі** рекомендовані для вивчення етюди. Кожен викладач має можливість самостійно підібрати етюд із запропонованого у підрозділі **Бібліографія** переліку **Збірників гам, вправ, етюдів** або скористатися іншими доступними виданнями.

Наприкінці програми у розділі “**Бібліографія**” наведено список **Рекомендованої методичної літератури**, ознайомлення з якою буде корисним і сприятиме підвищенню професійного рівня педагога.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ І МЕТА НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА “МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ СКРИПКА”

Музична освіта є однією з провідних форм естетичного виховання дітей. Мистецькі школи як початкова ланка музичної освіти повинні сприяти розвитку культури в Україні. Важливий напрямок сучасної педагогіки – виховання гармонійно розвинутої особистості.

Викладання навчального предмета “**Музичний інструмент скрипка**” в початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах є складовою музично-естетичного виховання дітей. Основне **завдання** предмета:

- засобами скрипкового мистецтва створювати умови для духовного, творчого, інтелектуального розвитку дитини;
- прививати їй повагу до народних традицій та звичаїв, до загальнолюдських цінностей;
- виховувати гідного громадянина.

Основна *мета* предмета “Музичний інструмент скрипка” – навчити учнів володіти інструментом, грамотно і усвідомлено розуміти та виконувати музичні твори різних стилів, серйозно ставитися до набуття практичних навичок і знань, необхідних для подальшої творчої діяльності. Разом з тим, найбільш обдарованих дітей слід скеровувати до вступу у вищі мистецькі навчальні заклади I–II рівнів акредитації.

Протягом усього періоду навчання повинна проводитись плано-мірна і системна робота над усіма необхідними для музично-технічного розвитку учня етапами.

Важливою умовою розвитку юного скрипаля є виховання в нього оптимально вільної та природної постави тулуба, рук, правильного положення інструмента і смичка; засвоєння основних рухів в обох руках.

Постійної уваги також вимагає точна інтонація (інтонування), якість звука. Розширення та успішне засвоєння репертуару потребує вільного володіння позиціями та їх змінами, основами штрихової техніки і навиком вібрації. Розвиток техніки правої руки скрипаля скерований на досягнення високої якості звуковидобування та звуковедення, оволодіння технікою виконання штрихів, усвідомлення розподілу та зміни смичка.

У процесі роботи викладачу слід добиватися гармонійного поєднання технічних навичок з ускладненням творчих завдань. Для розвитку техніки потрібна систематична робота над гаммами, вправами, етюдами. Особливу увагу слід приділяти відтворюванню інтонаційної точності, рівності звучання та стійкості ритму, плавним переходам зі струни на струну, розподілу смичка, вільній та впевненій зміні позицій. Необхідно розвивати в учня усвідомлене ставлення до вивчення технічних навичок, чіткого осмислення художньої мети.

При вивченні творів необхідно знайомити учня з музичними термінами, пояснювати їх значення.

Одним із важливих елементів роботи з фаху є виховання навичок читання нот з листа. Вміння учня самостійно і грамотно розібрати нотний текст сприяє розвитку музичного інтелекту і є необхідною умовою для гри в ансамблях і оркестрах. Клас ансамблю – важлива форма навчання, в якому набуваються навички колективного музикування,

творчої та виконавської дисципліни, але й в класі з фаху треба якомога частіше використовувати дуєтну форму музикування (наприклад, учень та педагог).

Успішність учнів багато в чому залежить від правильної організації самостійних домашніх занять. Надзвичайно важливо навчити учнів раціонально використовувати час, призначений для самостійних домашніх занять.

Докладніші вимоги викладені у змісті програми по кожному класу.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Навчання з предмета “Музичний інструмент скрипка” у початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах (школах естетичного виховання) проводиться в обов'язі, передбаченому Типовими навчальними планами, затвердженими наказом Міністерства культури і туризму України від 18.07.2006 року № 570/0/16–06. На вивчення предмета “Музичний інструмент скрипка” відводиться 2 академічні години на тиждень. Урок з фаху, що проводиться індивідуально, є основною формою навчальної та виховної роботи з учнем. Індивідуальна форма занять дає можливість викладачеві зрозуміти особливості фізичних, інтелектуальних, музичних даних кожної дитини, підібрати найбільш відповідні методи роботи, темпи розвитку учня. Викладачеві з фаху слід підтримувати тісний контакт з викладачами музично-теоретичних дисциплін, оркестрового та хорового класів, батьками учня.

Планування навчальної роботи та підбір навчального матеріалу є фактором, що сприяє кращій організації навчального процесу, успішному всебічному розвитку музично-виконавських даних учня.

Щорічно на початку I та II семестрів викладач з фаху укладає індивідуальний план на кожного учня. План затверджується завідувачем відділу (відділення).

При складанні індивідуальних планів викладач має враховувати музично-виконавські здібності учня, рівень його інтелекту, працездатність, темперамент, пам'ять тощо.

Репертуар повинен бути різноманітним за змістом, формою, стилем, фактурою. Загальна кількість музичних творів подається в орієнтовних річних планах. У мистецьких школах навчаються діти з неоднаковими музичними даними. Тому необхідно:

- диференційовано підбирати репертуар з урахуванням різного рівня складності;
- акцентувати увагу на вивченні певних творів для перспективних учнів і таких, які обмежаться навчанням у мистецькій школі.

Крім творів композиторів-класиків, до навчального репертуару необхідно включати п'єси сучасних українських та зарубіжних авторів, обробки народних пісень і танців. Це сприятиме ознайомленню учня з різними стильовими напрямками, які базуються на відмінних від класичної музики ладо-інтонаційних та гармонічних основах, вихованню любові та поваги до вітчизняного мистецтва.

У роботі над репертуаром учень має досягати різних ступенів вивчення музичних творів: одні виконувати публічно, інші – в класі, деякі – в порядку ознайомлення.

Одним із основних моментів у навчальному процесі є виховання навичок читання нот з листа. На це можуть бути виділені окремі години, але, якщо учень не отримує уроків з навчальної дисципліни “Предмет за вибором, Читання нот з листа”, то з першого року навчання він повинен на найпростіших вправах та етюдах систематично, послідовно вдосконалювати навички читання нот з листа. Читання з листа дає можливість розвивати внутрішній слух учня, координацію рухів тощо. Вміння учня грамотно та швидко розбирати нотний текст активізує навчальний процес, сприяє ефективнішому вивченню ансамблевих та оркестрових партій.

Викладені вище рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в класі скрипки стосуються й участі учнів у колективному музиченні. Якщо учень через певні обставини не отримує уроків з предмета “Колективне музичення. Ансамбль (оркестр)”, то це бажано надолужити на уроках з фаху. Учень може бути задіяним не тільки в унісоні скрипалів, а й в ансамблях (оркестрах), різних за складом: камерному, народному, естрадному тощо. Це дає можливість практично реалізувати вищезгадані ансамблеві форми, а також формує вміння слухати

один одного і чітко орієнтуватися в загальній системі комунікативних зв'язків, які складаються між учасниками колективу при виконанні тих чи інших музичних творів. Процес цей досить складний і вимагає від учня в цьому напрямі тривалої, систематичної праці.

Наприкінці кожного семестру викладач в індивідуальному плані учня відмічає рівень виконання плану, а наприкінці навчального року зазначає характеристику музичних здібностей учня, його творчих здобутків.

Програму випускного іспиту викладач має подати на затвердження наприкінці I семестру.

Протягом навчального року кожен учень повинен публічно виступити щонайменше три рази, окрім учнів 0-го (підготовчого) класу, які можуть виступати тільки на підсумковому академічному концерті, та учнів випускних класів. Останні до складання випускного іспиту мають тричі протягом поточного навчального року представити на прослуховування окремі твори, етюди з програми випускного іспиту, а також всю програму.

Для тих учнів, які мають бажання продовжити навчання у вищих навчальних закладах культури та мистецтв, річний план має орієнтуватися на Вимоги з фахових іспитів для вступників до вищих мистецьких навчальних закладів I–II рівнів акредитації, затвержені Міністерством культури і мистецтв України від 12 квітня 2005 року. Згідно з цими вимогами, програми мають бути такими:

1 мажорна або мінорна гама в помірному темпі з ритмічним угрупованням по 4, 8, 12, 24 звуки на смичок штрихом легато; арпеджіо тризвуків відповідно по 3 і 9 звуків штрихом легато.

Основні штрихи (мартле, стакато, спікато, сотіє, штрих Віотті).

Подвійні ноти (терції, сексти, октави в межах гами у 3 октави).

2 етюди на різні види техніки.

1 твір великої форми (1–2 частини концерту або сонати).

1 п'єса віртуозного характеру.

Читання з листа за вимогою екзаменаційної комісії.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ

Для успішної організації навчального процесу необхідне проведення таких контрольних заходів, як академічні концерти (відкритий, підсумковий), технічний залік, контрольні уроки тощо; для учнів 1-го класу – прослуховування у I семестрі; для учнів випускних класів – три прослуховування (одне у I та два у II семестрі), випускний іспит.

У 0-му (підготовчому) класі обов'язковим контрольним заходом є тільки підсумковий академічний концерт у травні.

У 1-му класі обов'язковими контрольними заходами є:

- прослуховування (без оцінки) – грудень;
- академічний концерт (з оцінкою) для учнів після 0-го (підготовчого) класу – грудень;
- відкритий академічний концерт (без оцінки) – лютий-березень;
- підсумковий академічний концерт: наприкінці квітня – початок травня.

У 2–7-му класах (строк навчання – 8 років) та у 2–5-му класах (строк навчання – 6 років) обов'язковими контрольними заходами є:

- академічний концерт: наприкінці листопада – початок грудня;
- технічний залік – грудень-січень (з 4-го класу зі строком навчання – 8 років; з 2-го класу зі строком навчання – 6 років);
- відкритий академічний концерт (без оцінки) – лютий-березень;
- підсумковий академічний концерт: наприкінці квітня – травень.

У 8-му класі (строк навчання – 8 років) та у 6-му класі (строк навчання – 6 років) обов'язковими контрольними заходами є:

- прослуховування (без оцінки) – грудень;
- прослуховування (без оцінки): наприкінці лютого – березень;
- прослуховування (без оцінки) – наприкінці квітня;
- випускний іспит – травень.

Зазначені строки проведення контрольних заходів є орієнтовними. Конкретні терміни визначаються на засіданні відділу (відділення) навчального закладу.

Від виступів на академічному концерті у I семестрі та відкритому у II семестрі можуть бути звільнені учні, які брали участь у конкурсах, фестивалях тощо (про що засвідчено в протоколах засідання відділу або закладу), щойно зараховані учні, такі, що навчаються перше півріччя у викладача з фаху, а також учні, які навчаються у 0-му (підготовчому) класі. Обов'язковими для всіх учнів є підсумкові академічні концерти та відповідно випускні іспити. Тільки в окремих випадках (згідно з пунктами 3.13 та 3.16 Положення про початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади системи Міністерства культури і туризму України, затвердженого наказом Міністерства культури і туризму України від 23.05.2006 № 331) учні можуть бути звільнені керівництвом закладу від виступу на підсумковому академічному концерті або складання випускного іспиту.

Учні 1–7-х класів (строк навчання – 8 років) та 1–5-х (строк навчання – 6 років) протягом навчального року повинні виконати напам'ять щонайменше:

- 3–4 етюди;
- 5–6 різнохарактерних п'єс, одна з яких – твір українського композитора або обробка української народної пісні чи танцю;
- 1–2 твори великої форми (з 2-го класу зі строками навчання 8 і 6 років).

До випускного іспиту учень випускного класу обов'язково має підготувати:

- гаму в три октави та арпеджіо тризвуків у ній;
- 2 різнохарактерні етюди;
- 2 різнохарактерні п'єси, одна з яких – твір українського композитора або обробка української народної пісні чи танцю;
- 1 твір великої форми (1ч. або 2–3 чч. концерту чи сонати).

Всі твори з програми випускного іспиту виконуються напам'ять.

Здібності юних музикантів проявляються значно яскравіше, якщо вони відчують визнання своїх успіхів зі сторони батьків. Цьому особливо сприяє проведення відкритого академічного концерту. Творча

ініціатива викладача, різноманітна задіяність учнів, цікава актуальна тематика, доброзичлива атмосфера можуть перетворити цей захід на справжнє свято музики для всіх присутніх.

Підставою для зарахування виступу на відкритому академічному концерті (цей контрольний захід проходить без оцінювання) може бути не тільки виконання учнем 2–3-х різнохарактерних п'єс нового репертуару, це може бути й повторне виконання твору з репертуару академічного концерту I-го семестру; може бути виконання 1–2-х творів у складі ансамблю; виконання 1-го або декількох власних творів; виконання програми з учнем (учнями) інших відділів (відділень) тощо.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ УСПІШНОСТІ

Основою обліку успішності учня протягом навчального року є поточні та семестрові оцінки. При оцінюванні навчальних досягнень беруться до уваги:

- опанування репертуару;
- рівень відповідності репертуару програмним вимогам певного року навчання;
- вміння розкрити художній образ та якість виконання;
- старанність та систематичність самостійної домашньої роботи учня.

Виведення оцінки за рік (підсумкової) залежить від семестрового оцінювання з урахуванням оцінок, одержаних під час контрольних заходів, а також за участь у конкурсах, фестивалях, концертах тощо.

Протягом навчального року кожен учень повинен публічно виступити щонайменше три рази, окрім учнів 0-го (підготовчого) класу та учнів випускних класів. Перші можуть виступати.

Комісія, до складу якої входять викладачі відділу (відділення) та керівництво закладу, колегіально обговорює виступ учня та виставляє оцінки за такі контрольні заходи, як академічний концерт, підсумковий академічний концерт, випускний іспит. Перевірка роботи над технічним матеріалом відбувається на технічному заліку або за протокольним рішенням відділу (відділення) виноситься на академічний концерт

у I семестрі чи на підсумковий академічний концерт. Викладач із фаху може самостійно виставляти оцінки за технічний залік і контрольні уроки.

Згідно з наказом Міністерства культури і мистецтв України від 27.08.2001 р. № 554 оцінювання успішності учнів відбувається за дванадцятибальною системою. Визначаються 4 рівні навчальних досягнень:

- початковий (1–3 бали);
- середній (4–6 балів);
- достатній (7–9 балів);
- високий (10–12 балів).

У Додатку № 1 до вищезгаданого наказу критерії оцінювання подано докладніше.

СТРОК НАВЧАННЯ – 8 РОКІВ

Загальні вимоги

1 КЛАС

Формування основних навичок гри на скрипці:

- ознайомлення з історією скрипки, будовою інструмента, його строем, правилами догляду за скрипкою та смичком;
- формування правильної постанови. Утримання інструмента в стійкому положенні;
- формування виконавських навичок без інструмента (підготовчі вправи);
- формування первинних уявлень про основні способи звуковидобування. Гра на відкритих струнах. Елементарні рухи пальців лівої руки;
- формування первинних аплікатурних навичок;
- усвідомлення рухів пальців і смичка;
- вивчення I позиції;
- початкові види розподілу смичка. Переходи зі струни на струну; плавні поєднання рухів смичка в різних його частинах;

- ознайомлення зі штрихами *detasche* (цілим смичком і його частинами), *legato* (до 4-х звуків на смичок);
- розвиток музичного слуху. Якість звучання, інтонація, ритм;
- первинні уявлення про виразні можливості сили звука;
- початкові навички читання нот з листа;
- розвиток творчих здібностей з використанням сучасних методик за вибором викладача.

Ознайомлення з основами музичної грамоти:

- вивчення запису нот;
- ознайомлення з тривалостями звуків і пауз; метр, такт, розмір; сильна та слабка долі;
- вивчення позначень динаміки: *f*, *p*, *crescendo*, *diminuendo*;
- вивчення умовних позначень аплікатури;
- первинні уявлення про лад, тональність, інтервали;
- розуміння змісту музичних термінів;
- усвідомлення ознак пісні, маршу, танцю.

Орієнтовний річний план

Мажорні й мінорні гами в одну октаву та в 1–2 октави й арпеджіо тризвуків у них.

10–12 вправ і етюдів.

6–8 різнохарактерних п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

Декілька п'єс для читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Контрольні заходи

Прослуховування (грудень)	1 етюд; 1–2 різнохарактерні п'єси.
Відкритий академічний концерт (лютий-березень)	Довільна програма, але не менше 2-х п'єс.
Підсумковий академічний концерт (квітень-травень)	1 етюд; 2 різнохарактерні п'єси.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

- I. Бакланова Н. Етюд № 9 (Вибрані етюди для скрипки)
Українська народна пісня “Щедрик” (обр. М. Леонтовича)
Гайдн Й. Пісенька
- II. Бакланова Н. Етюд № 11 (Вибрані етюди для скрипки)
Українська народна пісня “Перстень” (обр. Л. Ревуцького)
Моцарт В. А. Алегрето

Орієнтовний репертуар

Обробки народних пісень і танців

Англійська народна пісня

Локтев В.

Спи, малюк

Білоруські народні пісні:

Полонський С.

Савка і Гришка

Перепілонька

Німецька народна пісня

Попатенко Т.

Гусенята

Польська народна пісня

Сибірський В.

Два коти

Російські народні пісні:

Захар’їна Т.

“На зеленому лузі”

“Не летай, соловей”

“Ходить зайчик по саду”

Комаровський О.

“Летел голубь сизый”

Римський-Корсаков М.

“Во поле берёза стояла”

Українські народні пісні:

Беркович І.

Бджілка

Варламов О.

Було колись на Україні

Гей, там на горі січ іде

По садочку ходжу

Ой ходила дівчина бережком

Верьовка Г.

Дівчино моя, переяславко

Ой на горі льон, льон

Кирейко В.

Іде, іде дід
Летів горобейчик
Ой дзвони дзвонять
Печу, печу хлібчик
Сидить Василь на припічку
Чечіточка

Компанієць Г.

Два півники

Красев М.

Веселі гуси

Лагуняк С.

За світ стали козаченьки

Леонтович М.

Гра в зайчика

За городом качки пливуть

Ой з-за гори кам'яної

Щедрик

Лисаковський О.

По дорозі жук, жук

Лисенко М.

Лисичка

Людкевич С.

Залітай, залітай

Ревуцький Л.

Дибби-дибби

Іди, іди дощику

Ой єсть в лісі калина

Павук сірий

Перстень

Подояночка

Прийди, прийди сонечко

Степовий Я.

Ой ру-ду-ду

Стеценко К.

Над річкою бережком

Ой густий очерет

Ой на горі жито

Шольц П.

Дівка в сінях стояла

Чеські народні пісні:

Комаровський О.

Зозуленька

Степневський С.

Пастушок

П'єси українських композиторів

Беркович І.

Жарт

Танцювальна

Вериківський М.	Котику сіренький
Кишко І.	Ой минула вже зима
Лисаковський О.	Вальс
	Пісенька
Лисенко М.	Колискова
Луканюк С.	Гуцульська мелодія
	Дошкільник
	Золота рибка
	Казка
	Ластівка-щербетушка
	Полька
Магіденко М.	Півник
Попатенко Т.	Відлуння
Сімович Р.	А гіла-гілочка
	Повій, вітре, з верховини
Січинський Д.	Бодай ся когут знудив
Соколовський Н.	Пісня без слів
Степовий Я.	Бім-бом
	Вовк
	Дрібушечки
	Зайчик і лисичка
	Сорока-ворона
	Танцювали миші
Стеценко К.	Журавель
Філіпенко А.	По малину в сад підемо
Шольц П.	Лялька

***П'єси зарубіжних композиторів-класиків
та сучасних композиторів***

Бакланова Н.	Колискова
Барток Б.	Дитяча пісня
Бах Й. С.	Пісня
Бетховен Л.	Бабак
	Прекрасна квітка
Гайдн Й.	Пісенька
Дунаєвський І.	Колискова

Кабалевський Д.	У лісі Маленька полька Марш Прогулянка
Калінніков В.	Журавель
Комаровський О.	Маленький вальс
Кюї Ц.	Пісенька
Люллі Ж.	Пісенька
Моцарт В. А.	Алегрето Вальс Майська пісня
Мусоргський М.	Вечірня пісня
Ребіков В.	Горобчик
Робінсон О.	Пісня про Джо Хілла
Хаджієв П.	Маленький вальс
Шуман Р.	Мелодія

Бібліографія

Збірники гам, вправ, етюдів для скрипки

Етюди для скрипки на різні види техніки. 1 клас ДМШ. / Упор. В. Р. Стеценко, К. Тахтаджієв. – К., 1973

Пархоменко О., Зельдіс В. Школа гри на скрипці. – К., 1987

Пісні-етюди. / Упор. М. Семків. – Тернопіль, 2000

Станко О. Перші кроки маленького скрипача. – К., 1984

Бакланова Н. Маленькие упражнения для начинающих (1 позиция). – М., 1987

Бакланова Н. Начальные упражнения, этюды и пьесы в 24 тональностях. – М.; 1988

Бакланова Н. 6 этюдов средней трудности. – М. – Л., 1988

Григорян А. Начальная школа игры на скрипке. – М., 1987

Гарлицкий М. Шаг за шагом. Методическое пособие для юных скрипачей. – М., 1985

Избранные этюды для скрипки. 1–3 классы ДМШ. / Сост. М. Гарлицкий, К. Родионов, К. Фортунатов. – М., 1985

Комаровский А. Этюды для начинающих (1 позиция). – М. – Л., 1987

Родионов К. Начальные уроки игры на скрипке. – М., 1987

Шевчик О. Соч. 8. Упражнения. – М., 1969

Якубовская В. Вверх по ступенькам. Начальный курс игры на скрипке. – Л., 1981

Яньшиновы А. и Н. 30 лёгких этюдов. Т. I. – М., 1960

Збірники п'єс для скрипки

Галя по садочку ходила. Обработки українських народних пісень для скрипки. / Упор. І. Пинда. – 2001

Лисаковський О. Школа гри на скрипці. – К., 1967

Пархоменко О., Зельдіс В. Школа гри на скрипці. 1 клас ДМШ. – К., 1987

Станко О., Старюк Л. Перші кроки маленького скрипача. – К., 1984

Таштаджієв К. Скрипка. 1 клас. Учебный посібник для ДМШ. – К., 1982

Учебный репертуар для 1 класу ДМШ. / Упор. П. Макаренко, О. Манілов, В. Стеценко. – К., 1962

Гарлицкий М. Шаг за шагом. Методическое пособие для юных скрипачей. – М., 1985

Захарьина Т. Скрипичный букварь. – М., 1962

Кабалевский Д. 20 пьес. Соч. 80. – М., 1984

Педагогический репертуар для скрипки и фортепиано. Сборник 1. / Сост. К.Мострас, А.Ямпольський

Хрестоматия педагогического репертуара. Вып. 1. / Сост. М. Гарлицкий, К. Родионов, Ю. Уткин, К. Фортунатов. – М., 1985

Шальман С. Я буду скрипачом. 33 беседы с юным музыкантом. – Л., 1987

Юный скрипач. Вып. 1. / Сост. К.Фортунатов. – М., 1988

Якубовская В. Вверх по ступенькам. Начальный курс игры на скрипке. – Л., 1981

2 КЛАС

Удосконалення навичок гри на скрипці:

- коригування постанови рук;
- розвиток музичного слуху. Подальша робота над інтонацією (виховання в учня інтонаційного мислення), якістю звуковидобування;
- розвиток координації рухів рук при виконанні різних штрихів. Штрихи: *detashe*, *legato* (до 8-ми звуків на смичок). Комбіновані штрихи. Початок роботи над штрихом *martele*;
- виконання подвійних звуків (подвійних нот) з використанням відкритих струн;
- поняття позиційності та зміни позицій. Ознайомлення з II-ю та III-ю позиціями;
- мажорні, мінорні гами у дві октави без зміни позицій та арпеджіо тризвуків у них;
- поняття про динамічну шкалу; *crescendo*, *diminuendo*;
- виховання відчуття ансамблевого виконавства. Гра із супроводом фортепіано або іншого музичного інструмента;
- тренування навичок читання з листа;
- подальший розвиток творчих здібностей учня.

Музично-теоретичні знання:

- закріплення навичок читання нот, знаків альтерації та простих ритмічних фігур;
- порядок чергування сильної та слабкої долей в різних розмірах. Затакт;
- первинні уявлення про музичну форму та складові частини музичного формування (мотив, речення). Повтор та варіаційність як засоби розвитку музичного твору;
- музичні терміни: *andante*, *allegro*, *moderato*, *accelerando*, *ritenuto*;
- розширення понять про динамічну шкалу (*f*, *mf*, *p*, *mp*);
- поняття вольти;
- повторення та розширення понять про лад, тональність, інтервали;
- поняття про акорд, тонічний тризвук.

Орієнтовний річний план

Мажорні й мінорні гами у дві октави у II та III позиціях, арпеджіо тризвуків у них.

8–10 вправ і етюдів.

6–8 різнохарактерних п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1–2 твори великої форми.

Декілька п'єс для читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Контрольні заходи

Академічний концерт (листопад-грудень)	1 етюд; 2 різнохарактерні п'єси.
Відкритий академічний концерт (лютий-березень)	Довільна програма, але не менше 2-х п'єс.
Підсумковий академічний концерт (квітень-травень)	1 етюд; 2 різнохарактерні п'єси або твір великої форми.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

- I. Бакланова Н. Етюд № 11 (Вибрані етюди для скрипки)
Українська народна пісня "І шумить, і гуде" (обр. О. Лисаковського)
Мартіні Дж. Гавот
- II. Вольфарт Ф. Етюд № 39 (Вибрані етюди для скрипки)
Рідінг О. Концерт сі мінор, ч. 1

Орієнтовний репертуар

Обробки народних пісень і танців

Білоруські народні пісні:

	Ой, мамо
	Бульба
Полонський С.	Янка

Німецька народна пісня

Черепнін Ю.

Хохлатка

Польська народна пісня

Вісла

Російські народні пісні:

Портнов Г.

“Во сыром бору тропинка”

“Как на тоненький ледок”

“Я на камушке сижу”

“Во поле береза стояла”.

“Дома ль воробей”

Угорська народна пісня

Черепнін Ю.

Миється качка

Українські народні пісні:

Варламов О.

По діброві вітер віє

Золотарьов В.

Ой пуцу я кониченька

Лагуняк С.

Коломийка

Леонтович М.

Мала мати одну дочку

Лисаковський О.

Думи мої

І шумить, і гуде

Та й орав мужик край дороги

Лисенко М.

Ой із-за гори

Лятошинський Б.

Ой у полі при дорозі

Ой на горі, на горі

Ревуцький Л.

На вулиці скрипка грає

Степовий Я.

Соловейко

Тахтаджієв К.

Танок з українського вертепу

Чеська народна пісня

Аничка

П'єси українських композиторів

Березовський М.

Мелодія (обр. М. Боровика)

Беркович І.

Полька

Прийшла весна

Російська танцювальна

Вериківський М.	Колискова
Джурджук М.	Марш
Зноско-Боровський О.	Ведмедик танцює
	Гра в м'ячик
	На узліссі
	На човнику
Козак Є.	Рано-вранці
Компанієць Г.	Встало сонце
Лисаковський О.	Розповідь
	Танець
Луканюк С.	Зайчик-побігайчик
	Польська мелодія
Людкевич С.	Ой вийду я за ворота
Муха А.	Пісня про ластівку
Подвала В.	Білоруський танець
	Пісня
Сімович Р.	Сонце низенько
Січинський Д.	Ой, піду я до гаю
	Чи я тобі не казала
Стеценко К.	Козачок
	Колискова
	Пісня
Штогаренко А.	Струмок

***П'єси зарубіжних композиторів-класиків
та сучасних композиторів***

Багіров З.	Романс
Бакланова Н.	Мазурка
	Романс
	Хоровод
Бах Й. С.	Гавот
Бекман Л.	Ялинка
Бетховен Л.	Три народні танці
Блок В.	Дві словацькі мелодії
Введенський В.	Паровоз
Гаджибеков Уз.	Вітерець

Гайдн Й.	Анданте
Гедіке О.	“Заинька”
	Колискова
	Марш
	Старовинний танець
Гершфельд Г.	Молдавська
Глінка М.	Пісня Вані (з опери “Іван Сусанін”)
Глюк Х.	Веселий хоровод
Горделі О.	Грузинський танець
Гречанінов О.	Колискова
	Ранкова прогулянка
Грибєєдов О.	Вальс
Дваріонас Б.	Прелюдія
Живцов А.	В темпі маршу
Жилінський А.	П'єса на тему латиської пісні
Іордан П.	Таджицька
Кабалєвський Д.	Ігри
	Наш край
	Пісня
	Хоровод
	“Киска”
Калінніков В.	“Полюшко-поле”
Кніппер Л.	Вальс
Козловський І.	Литовська
Комаровський О.	Повій, вітерець
Комітас С.	Струмочок
Майкапар С.	Арієта
	Гумореска
	Марш
Мартіні Дж.	Анданте
	Гавот
Моцарт В. А.	Колискова
	Пісня пастушка
Мясковський М.	Польова пісня
Наріманідзе Н.	Грузинський танець

Ніязі Н.	Колискова
Перселл Г.	Арія
Потоловський Н.	Зайчик
Рамо Ж.	Ригодон
Спендіаров А.	Айше
	Елегійна пісня
Старокадомський А.	Повітряна пісня
Сулімов Ю.	Прогулянка в лісі
Фрід Г.	Зі старовини
	Сумний марш
Хачатурян А.	Андантіно
Чайкін П.	Вальс
Шебалін В.	Колискова
	Менует
Шостакович Д.	Маленький марш
	Хороший день
Шуберт Ф.	Екосез

Твори великої форми

Беркович І.	Сонатина
Гендель Г.	Варіації ля мажор (ред. К. Родіонова)
	Сонатина
Кайзер Г.	Сонатина До мажор
Комаровський О.	Концертино соль мажор
Кравчук О.	Концерт, 1 ч.
Рідінг О.	Концерт сі мінор, 1 ч.

Бібліографія

Збірники гам, вправ, етюдів для скрипки

Етюди для скрипки на різні види техніки. 2 клас ДМШ. / Упор. В. Стеценко, К. Тахтаджієв. – К., 1973

Пісні-етюди. / Упор. М. Семків. – Тернопіль, 2000

Бакланова Н. Начальные упражнения, этюды и пьесы в 24 тональностях. – М., 1988

Бакланова Н. Пятнадцать мелодических этюдов. Двадцать упражнений-вариаций. Педагогический репертуар ДМШ. – М., 1980

Гнесина-Витачек Е. 17 лёгких мелодических этюдов. – М. – Л., 1945

Гржимали И. Упражнения в гаммах. – М., 1966

Григорян А. Гаммы и арпеджио. – М., 1987

Григорян А. Начальная школа игры на скрипке. – М., 1987

Избранные этюды для скрипки. 1–3 классы ДМШ. / Сост. М. Гарлицкий, К. Родионов, К. Фортунатов. – М., 1983

Комаровский А. Этюды для начинающих (1 позиция). – М. – Л., 1952

Конюс Ю. Упражнения и маленькие этюды в двойных нотах. – М. – Л., 1986

Родионов К. Начальные уроки игры на скрипке. – М., 1987

Шевчик О. Упражнения, Т. I. – М., 1947

Яньшинов А. Гаммы и арпеджио. – М., 1947

Яньшиновы А. и Н. 30 лёгких этюдов. – М., 1960

Збірники п'ес для скрипки

Галя по садочку ходила. Обработки українських народних пісень для скрипки. / Упор. І. Пинда, 2001

Зноско-Боровський О. Альбом юного скрипаля. – К., 1960

Лисаковський О. Школа гри на скрипці. – К., 1967

Подвала В. П'еси для скрипки з фортепіано. Репертуар ДМШ. – К., 1987

Станко О., Старюк Л. Перші кроки маленького скрипаля. – К., 1984

Стеценко В. Збірник легких п'ес для скрипки і фортепіано. 2 клас ДМШ. – К., 1954

Тахтаджієв К. Скрипка. 2 клас ДМШ. – К., 1988

Юним скрипалям. Учебный репертуар для 2–3 класів. / Упор. К. Тахтаджієв. – К., 1974

Бакланова Н. Первые шаги. – М., 1987

Гарлицкий М. Шаг за шагом. Методическое пособие для юных скрипачей. – М., 1989

Кабалевский Д. 20 пьес, соч. 80. – М., 1967

Соколовский Н. Соч. 3. Лёгкие пьесы для скрипки и фортепиано. / Ред. А. Ямпольский. – М., 1947

Хрестоматія педагогического репертуара. Вып. 1. / Сост. М. Гарлицкий, К. Родионов, Ю. Уткин, К. Фортунатов. – М., 1985

Хрестоматія педагогического репертуара. / Ред. К. Фортунатов. – М., 1986

Шальман С. Я буду скрипачом. 33 беседы с юным музыкантом. – Л., 1984

Юный скрипач. Вып. 1. / Ред. К. Фортунатов. – М., 1988

3 КЛАС

Удосконалення навичок гри на скрипці:

- продовження розвитку і накопичення ігрових рухів. Розвиток слухо-моторної координації;
- подальша робота над інтонацією (інтонаційним мисленням), якістю звуковидобування та звуковедення;
- розвиток відчуття метроритму;
- вивчення штрихів: *detache, legato, martele*. Чергування штрихів. Комбіновані штрихи. Підготовчі вправи до виконання штриха *staccato*;
- засвоєння позицій (I, II, III). Зміни позицій;
- виконання подвійних звуків, нескладних акордів з використанням відкритих струн у I позиції;
- мажорні та мінорні гами в окремих позиціях, із зміною позицій та арпеджіо тризвуків у них;
- хроматичні послідовності;
- формування навичок виконання мелізмів. Підготовчі вправи до виконання трелі (короткої);
- елементарні види флажолетів;
- набуття навичок виконання прийому *vibrato*;
- розуміння необхідності використання різної сили звука;
- розвиток музичної пам'яті;
- навички самостійного читання з листа легких п'єс (при досягненні необхідної стійкості в інтонуванні).

Музично-теоретичні знання:

- поняття пульсації, постійний та змінний темпи. Синкопа;
- уявлення про структуру кварто-квінтового кола;
- прості двочастинна і тричастинна форми;
- консонанс, дисонанс. Поняття про стійкі та нестійкі ступені;
- поняття про мелізми.

Орієнтовний річний план

Мажорні й мінорні гами в I, II, III позиціях та зі змінами позицій: арпеджіо тризвуків у них.

8–10 вправ і етюдів на різні види техніки.

6–8 різнохарактерних п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1–2 твори великої форми.

Декілька п'єс для читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Контрольні заходи

Академічний концерт (листопад-грудень)	1 етюд; 2 різнохарактерні п'єси.
Відкритий академічний концерт (лютий-березень)	Довільна програма, але не менше 2-х п'єс.
Підсумковий академічний концерт (квітень-травень)	1 етюд; 2 різнохарактерні п'єси або твір великої форми.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

- I. Беріо Ш. Етюд № 34 (Вибрані етюди для скрипки)
Українська народна пісня “У сусіда хата біла” (обр. П. Шольца)
Люлли Ж. Гавот і Мюзет
- II. Яньшинов О. Етюд № 18 (Вибрані етюди для скрипки)
Бакланова Н. Сонатина

Орієнтовний репертуар
Обробки народних пісень і танців

Білоруські народні пісні:

Комаровський О.	Перепілонька
Мострас К.	Бульба

Вірменська пісня (обр. К. Мостраса)

Старовинна французька пісенька (обр. Ж. Векерлена)

Українські народні пісні:

Варламов О.	Взяв би я бандуру
Верьовка Г.	Повій, вітре, на Україну
Єдлічка А.	І шумить, і гуде
	Дівчино кохана
	Ворскла – річка невеличка
	Ой з-за гори, з-за крутої
Колесса М.	Гей, видно село
Лисенко М.	Сонце низенько
	Ой зрада, карі очі, зрада
Луканюк С.	Ой в гаю, гаю
Лятошинський Б.	Ой на горі, на горі
Шольц П.	Ой що ж то за шум
	У сусіда хата біла

П'єси українських композиторів

Беркович І.	Українська танцювальна
Зноско-Боровський О.	Веселий ранок
	Дюймовочка
	Лялька
	Мазурка
	Маленька fuga
	Прогулянка
Кос-Анатольський А.	Колискова
	Коли заснули сині гори
	На трамвайній зупинці
	Новорічна пісня

Косенко В.	Мелодія
	Ранком у садочку
Лапинський М.	Вальс
	Дід Мороз і Снігуронька
	Колискова
	Коломийка
	Пастушок грає
	Пісня
	Танок
Левич О.	Весела пісенька (ред. П. Шольца)
	Протяжна пісенька
Лендел З.	Пісня (ред. П. Шольца)
Лисаковський О.	Мазурка
	Розповідь
Лисенко М.	Чумарочка рябесенька
Людкевич С.	Гагілка
	Пісня без слів
Подвала В.	Веснянка
	Задавака
Станко О.	Жаба
	Півні
Соколовський М.	Танець
Стеценко К.	На весіллі у селі
Шольц П.	Безперервний рух

***П'єси зарубіжних композиторів-класиків
та сучасних композиторів***

Айвазян А.	Пісня Ре мажор
	Вірменський танець
Александров Ан.	Російська
Бакланова Н.	Мелодія
	Етюд "Безперервний рух"
Бах Й. С.	Марш
	Маленька прелюдія
	Прелюдія Ре мажор
	Фугета

Богословський М.	Колискова Сумне оповідання
Вебер К.	Хор мисливців (з опери “Чарівний стрілець”)
Ган Н.	Роздум
Гедіке О.	Марш
Глінка М.	Полька Танець з опери “Іван Сусанін”
Глієр Р.	Російська пісня Монгольська пісня
Глюк Х.	Буре
Гльїна Р.	Етюд-мазурка На гойдалках
Кабалевський Д.	Галоп Мелодія Ніби вальс Старовинний танець
Комаровський О.	Веселий танок Жартівлива пісенька Наввипередки Російська пісня Стежинка в лісі
Кореллі А.	Гавот
Кхель В.	Маленький вальс
Моцарт В. А.	Менует із симфонії Мі мажор (пер. Г. Дулова) Уривок з опери “Чарівна флейта”
Моцарт Л.	Волинка
Мушель Г.	Пісенька без слів
Нісс С.	Гавот Мазурка Романс
Ребіков В.	Сумна пісня Пісня без слів
Римський-Корсаков М.	Хоровод (з опери “Снігуронька”)

Стоянов В.	Гумореска
Ходжиєв П.	Вальс
	Пісня без слів
Чайковський П.	Гра в коники
	Старовинна французька пісенька
	Шарманщик співає
Шальман С.	Етюд-варіація
Шишов І.	Маленький вальс
Шостакович Д.	Заводна лялька
	Шарманка

Твори великої форми

Бакланова Н.	Концертино
	Сонатина
Беркович І.	Варіації
Глазунов О.	Легка соната Соль мажор (пер. К. Родіонова)
	Сонатина ля мінор
Клова В.	Вісім варіацій
Комаровський О.	Варіації на тему української народної пісні “Вийшли в поле косарі”
Кравчук О.	Концерт, 2 і 3 ч.ч.
Лапінський М.	Концерт Ре мажор
Лисаковський О.	Варіації на тему української народної пісні “Ой, дівчино, дівчино”
Рідінг О.	Концерт сі мінор, 2 і 3 чч. Концерт Соль мажор
Чернявський Я.	Концертино
Яньшинов О.	Концертино

Бібліографія

Збірники гам, вправ, етюдів для скрипки

- Етюди* для скрипки на різні види техніки. 3 клас ДМШ. / Упор.
В. Стеценко, К. Тахтаджієв. – К., 1973
- Зельдіс В. Вивчення позицій на скрипці. – К., 1982

- Пісні-етюди* для скрипки. / Упор. М. Семків. – Тернопіль, 2000
- Шрадик Г.* Вправи для скрипки. – К., 1993
- Алексеев О.* Гаммы и арпеджио. М. – Л., 1951
- Бакланова Н.* Начальные упражнения, этюды и пьесы в 24 тональностях. – М., 1988
- Бакланова Н.* Пятнадцать мелодических этюдов. Двадцать упражнений-вариаций. Педагогический репертуар ДМШ. – М., 1980
- Гарлицкий М.* Шаг за шагом. Методическое пособие для юных скрипачей. – М., 1985
- Гнесина-Витачек Е.* 17 мелодических этюдов. – М. – Л., 1945
- Гржимали И.* Упражнение в гаммах. – М., 1966
- Григорян А.* Гаммы и арпеджио. – М., 1987
- Григорян А.* Начальная школа игры на скрипке (раздел “Позиция”). – М., 1987
- Избранные этюды для скрипки.* / Сост. М. Гарлицкий, К. Родионов, К. Фортунатов. – М., 1988
- Кайзер Г.* 36 этюдов, т. 1–2. – М. – Л., 1987
- Комаровский А.* Этюды (1, 2, 3 позиции). – М. – Л., 1952
- Конюс Ю.* Маленькие этюды и упражнения в двойных нотах. – М. – Л., 1951
- Мострас К.* Этюды во второй позиции. – М. – Л., 1948
- Мострас К.* Этюды-дуэты, Т. I–II. – М. – Л., 1949
- Шевчик О.* Упражнения, тв. 6. – М., 1947
- Яньшинов А.* Гаммы и арпеджио. – М. – Л., 1947
- Яньшинов А.* 6 этюдов для интонации. – М. – Л., 1947
- Яньшиновы А. и Н.* 30 лёгких этюдов. Т. II. – М., 1951

Збірники п'єс композиторів-класиків та сучасних композиторів

- Зноско-Боровський О.* Альбом юного скрипаля. – К., 1960
- Кос-Анатольський А.* Три пісні в перекладі для скрипки та фортепіано. / Упор. О. Олійник. – Тернопіль, 1999
- Латинський Н.* Альбом юного скрипаля. – К., 1961
- Лисаковський О.* Школа гри на скрипці. – К., 1967
- Педагогічний репертуар для скрипки. 3–4 класи ДМШ.* / Упор. З. Дашак, В. Кирейко, О. Манілов, В. Стеценко. – К., 1962

Подвала В. П'єси для скрипки з фортепіано. Репертуар ДМШ. – К., 1987

Старовинні композитори – юним скрипалям. / Упор. К. Тахтаджієв. Вип. 2. – К., 1974

Тахтаджієв К. Скрипка. 3 клас. Учебний посібник для ДМШ. – К., 1987

Твори великої форми для скрипки. 2–4 класи ДМШ. / Упор. К. Тахтаджієв. – К., 1991

Учебний репертуар для 3 класу ДМШ. П'єси для скрипки з фортепіано. / Упор. П. Макаренко, О. Манілов, В. Стеценко. – К., 1968

Гарлицкий М. Шаг за шагом. Методическое пособие для юных скрипачей. – М., 1989

Григорян А. Начальная школа игры на скрипке. – М., 1987

Кабалевский Д. Альбом пьес, соч. 27 и 39. – М., 1962

Кабалевский Д. Пьесы, соч. 80. – М., 1967

Нисс С. Избранные пьесы для скрипки и фортепиано. – М., 1986

Раков Н. Пьесы для детей и юношества. – М., 1988

Хрестоматия педагогического репертуара. Вып. 1, 2. / Ред. К. Фортунатов. – М., 1963

Хрестоматия для скрипки. 2–3 классы ДМШ. Пьесы и произведения крупной формы. / Сост. М. Гарлицкий, К. Родионов, Ю. Уткин, К. Фортунатов. – М., 1986

Хрестоматия для скрипки. Пьесы и произведения крупной формы. 3, 3–4 классы ДМШ. / Сост. Ю. Уткин. Вып. 3. – М., 1977

Шальман С. Я буду скрипачом. 33 беседы с юным музыкантом. – Л., 1984

Шостакович Д. Альбом пьес для скрипки. / Сост. К. Фортунатов. – М., 1967

Юный скрипач. / Ред. К. Фортунатов. Вып. 1, 2 – М., 1985

Ансамблі

Крих Ю., Лужний В. Школа гри на скрипці. – К., 1968

Лисаковський О. Школа гри на скрипці. – К., 1967

Скрипкові ансамблі. / Упор. Є. Лобуренко. Вип. 1. – К., 1980

Скрипкові ансамблі. / Упор. Є. Лобуренко. Вип. 2. – К., 1981

Ансамбли юних скрипачей. / Сост. Владимиров Т. Вып. 7, 8. – М., 1988

Лёгкие скрипичные дуэты. / Сост. Т. Ямпольский. – М., 1990

Металлиди Ж. Детские скрипичные ансамбли. Младшие классы ДМШ. – М., 1980

Прокофьев С. Ансамбли юных скрипачей. Педагогический репертуар ДМШ. – М., 1990

Юный скрипач. / Сост. К. Фортунатов. Вып. 1. – М., 1963

4 КЛАС

Удосконалення навичок гри на скрипці:

- подальша робота над інтонацією (інтонуванням). Розвиток культури звуковидобування та звуковедення;
- використання різної сили звука;
- збільшення темпу виконання технічних завдань;
- вивчення штрихів *detashe*, *legato*; *martele*, *staccato*. Чергування штрихів. Комбіновані штрихи. Підготовчі вправи до вивчення штрихів *spiccato* і *comiùe*;
- вивчення перших п'яти позицій, різних видів їх змін. Ознайомлення з VI та VII позиціями;
- виконання хроматичних послідовностей двома способами: прийомом *glissando* та визначеною аплікатурою;
- вправи та етюди з використанням різних подвійних звуків (подвійних нот) у I позиції;
- подальше вивчення акордів і техніки їх виконання;
- подальше вивчення гам у дві октави, арпеджіо тризвуків у них;
- ознайомлення з гамами у три октави, арпеджіо тризвуків у них;
- удосконалення навичок прийому *vibrato*;
- формування навичок виконання мелізмів. Форшлагі;
- формування уявлень про агогіку. *Rubato*;
- виховання виконавської волі;
- формування почуття довжини фрази, розуміння смислових наголосів;
- розвиток навичок читання нот з листа;
- постійний розвиток музичної пам'яті.

Музично-теоретичні знання:

- жанрова характеристика музичного твору;
- поняття про період як складову музичного формування. Мотив, речення, період. Каданс;
- подальше засвоєння музичної термінології;
- складні розміри 6/8, 5/4, 9/8, 12/8;
- особливі види поділу тривалостей: тріолі, квінтолі;
- подальше ознайомлення з тональностями кварто-квінтового кола.

Орієнтовний річний план

Мажорні й мінорні гами у дві октави та арпеджіо тризвуків у них.
8–10 вправ і етюдів.

6–8 різнохарактерних п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1–2 твори великої форми.

Декілька п'єс для читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Контрольні заходи

Академічний концерт
(листопад-грудень)

1 етюд;
2 різнохарактерні п'єси.

Технічний залік
(грудень-січень)

за вимогами річного плану.

Відкритий академічний концерт
(лютий-березень)

довільна програма, але не менше
2-х п'єс.

Підсумковий академічний концерт
(квітень-травень)

1 етюд;
2 різнохарактерні п'єси або твір
великої форми.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

- I. Вольфарт Ф. Етюд № 37 (Вибрані етюди для скрипки)
Українська народна пісня “На вулиці скрипка грає”
(обр. С. Юсова)

Вівальді А. Концерт Соль мажор, 1 ч.

- II. Мазас Ф. Етюд № 8
Косенко В. Мазурка
Данкля Ш. Варіації на тему Паччіні

Орієнтовний репертуар

Обробки українських народних пісень і танців

Верьовка Г.	І шумить, і гуде
Єдлічка А.	Ой біда, біда чайці-небозі
	Стоїть явір над водою
	Туман ярот котиться
Фадєєв М.	Гарбуз білий качається
Юсов С.	На вулиці скрипка грає

П'єси українських композиторів

Ведель А.	П'єса (ред. М. Боровика)
Зноско-Боровський О.	Галоп
	Калмицький наспів
	Колискова
	Хороводна
Компанієць Г.	Музичний момент
Косенко В.	Вальс
	Колискова
	Купили ведмедика
	Мазурка
	Народна пісня (пер. В. Стеценка)
	Скерцино (ред. П. Шольца)
Кравчук О.	Гумореска
Людкевич С.	Колискова
Підгорний В.	Прелюдія
Подвала В.	Каламбур
	Танцювальна
Сокальський В.	Канцонета
Соколовський М.	Мелодія
Стеценко К.	Над колискою
	Танець (пер. В. Стеценка)

*П'єси зарубіжних композиторів-класиків
та сучасних композиторів*

Аляб'єв О.	Соловей
Аміров Ф.	Скерцо
Ахінян Г.	Колискова
Айвазян А.	Пісня Соль мажор
Бакланова Н.	Алегро
	Етюд-легато
Бах Й. С.	Гавот Ре мажор
	Рондо
	Фуга До мажор
Брамс Й.	Колискова (пер. К. Мостраса)
Глінка М.	Жайворонок
Глієр Р.	Народна пісня
Дакен Л.	Ригодон
Данкля Ш.	Мазурка
Дваріонас Б.	Вальс
Дженкінсон Е.	Танець
Живцов О.	Маленький вальс
Ільїнський О.	Колискова
Кабалевський Д.	Етюд
	Клоуни
	Літній ранок
	На свято
	Полька
	Скерцо
Караєв К.	Маленький вальс
Крейн Ю.	Словацька мелодія
	Чеська пісня
Крейслер Ф.	Марш дерев'яних солдатиків
Кюї Ц.	Вальс
Леклер Ж.	Волинка
Леві Н.	Тарантела
Люллі Ж.	Гавот і волинка
Марі Г.	Арія в старовинному стилі

Моцарт В. А.	Колискова
Мяковський М.	Мазурка
Нісс С.	Гумореска
	Маленьке капричіо
	Мелодія
Прокоф'єв С.	Марш
Раков М.	Весела гра
	Вальс
	Маленький вальс
	Прогулянка
	Розповідь
Римський-Корсаков М.	Пісня скоморохів з опери “Казка про царя Салтана”
Свиридов Г.	Сумна пісня
Смірнова Т.	Прогулянка
Стоянов В.	Колискова
Тартіні Д.	Сарабанда
Фрід Г.	“Заинька”
Чайковський П.	Вальс
	Колискова в бурю
	Неаполітанська пісенька
Шарнас Т.	Баркарола
	Навесні
	Африканський танець
Шостакович Д.	Сумна пісенька
	Танець
Шуман Р.	Дід Мороз
	<i>Твори великої форми</i>
Бакланова Н.	Варіації Соль мажор
Бетховен Л.	Сонатина Соль мажор (ред. К. Родіонова)
	Сонатина до мінор (ред. А. Григоряна)
Вівальді А.	Концерт Соль мажор, 1 ч.
Губер А.	Концертино Фа мажор
Данкля Ш.	Варіації № 1 (на тему Паччіні)

Зейтц Ф.	Варіації № 6 (на тему Меркаданте)
Комаровський О.	Концерт № 1, 1 ч.
	Концерт № 3
	Концерт № 4
	Варіації на тему російської народної пісні “Пойду ль я, выйду ль я”
Кореллі А.	Соната мі мінор (окремі частини)
Мартіну Б.	Сонатина
Новотний В.	Тема з варіаціями
Стоянов В.	Концертино
Телеман Г.	Алегро (фінал з концерту)
Фінаровський Г.	Концерт мі мінор
Шутенко К.	Концертино

Бібліографія

Збірники гам, вправ, етюдів для скрипки

- Зельдіс В.* Вивчення позицій на скрипці. – К., 1982
- Етюди для скрипки на різні види техніки. 4–5 класи ДМШ. / Упор. В. Стеценко, К. Тахтаджієв.* – К., 1974
- Шрадик Г.* Вправи для скрипки. – К., 1993
- Алексеев О.* Гаммы и арпеджио. – М. – Л., 1951
- Бакланова Н.* Пятнадцать мелодических этюдов. Двадцать упражнений-вариаций. Педагогический репертуар ДМШ. – М., 1980
- Гарлицкий М.* Шаг за шагом. Методическое пособие для юных скрипачей. – М., 1972
- Гнесина-Витачек Е.* 17 мелодических этюдов. – М. – Л., 1945
- Гржимали И.* Упражнения в гаммах. – М., 1966
- Григорян А.* Гаммы и арпеджио. – М., 1987
- Избранные этюды. / Сост. М. Гарлицкий, К. Родионов, К. Фортуна-тов.* Вып. 2. – М., 1975
- Кайзер Г.* 36 этюдов, Т. I–II. – М. – Л., 1987
- Комаровский А.* Этюды (1, 2, 3 позиции). – М. – Л., 1952
- Конюс Ю.* Маленькие этюды и упражнения в двойных нотах. – М. – Л., 1986
- Мострас К.* Этюды-дуэты. Т. I–II. – М., 1949.

- Мострас К.* Этюды в четвертой позиции. – М., 1954
Шевчик О. Скрипичная школа для начинающих, соч. 6, т. I. Упражнения. – М., 1969
Яньшинов А. Шесть этюдов для интонации. – М. – Л., 1947

Перелік збірників

- Збірник Діти – дітям.* – К., 1990
Зноско-Боровський О. Альбом юного скрипаля. Ч. 1. – К., 1960
Латинський Н. Альбом юного скрипаля. – К., 1961
Педагогічний репертуар для скрипки. 3–4 класи ДМШ. / Упор. З. Дашак, В. Кирейко, О. Манілов, В. Стеценко. Вип. 2. – К., 1962
Подвала В. П'єси для скрипки з фортепіано. Репертуар ДМШ. – К., 1987
Старовинні композитори – юним скрипалям. / Упор. К. Тахтаджієв. Вип. 3. – К., 1974
Тахтаджієв К. Скрипка. 4 клас. Учебний посібник для ДМШ. – К., 1989
Твори великої форми для скрипки. 2–4 класи ДМШ. / Упор. К. Тахтаджієв. – К., 1991
Гарлицкий М. Шаг за шагом. Методическое пособие для юных скрипачей. – М., 1989
Зейц Ф. Ученический концерт № 1 для скрипки и фортепиано. – М., 1964
Кабалевский Д. Альбом пьес, соч. 27 и 39. – М., 1962
Кабалевский Д. 20 пьес, соч. 80. – М., 1984
Нисс С. Избранные пьесы для скрипки и фортепиано. – М., 1986
Раков Н. Пьесы для детей и юношества. – М., 1988
Свиридов Г. Пьесы. – М., 1975
Танцы для скрипки и фортепиано. / Ред. Т. Либерова. Вип. 1. – Л., 1990
Хрестоматія педагогічного репертуара для скрипки. Вип. 2. / Сост. К. Фортунатов. – М., 1963
Хрестоматія для скрипки. Пьесы и произведения крупной формы. 3–4 классы ДМШ. Вип. 3. / Ред. Ю. Уткин. – М., 1987
Хрестоматія для скрипки. Пьесы и произведения крупной формы. 4–5 классы ДМШ. Вип. 4. / Ред. Ю. Уткин. – М., 1990

Шальман С. Я буду скрипачом. 33 беседы з юним музыкантом. – Л., 1984

Шостакович Д. Альбом пьес для скрипки. / Сост. К. Фортунатов. – М., 1967

Юный скрипач. / Сост. К. Фортунатов. Вып. 2. – М., 1985

Ансамблі

Компанієць Г. Дві легкі п'єси. Для дитячого струнного квартету в складі трьох скрипок та віолончелі. – К., 1947

Скрипкові ансамблі. / Упор. Є. Лобуренко. Вип. 2. – К., 1981

Библиотека юного скрипача. Ансамбли юных скрипачей. / Ред. Т. Владимирова. Вып. 9. – М., 1990

Вивальди А. Концерт Соль мажор для двух скрипок и фортепиано, 1 ч. / Пер. Т. Захарьиной. – М., 1966

Лёгкие скрипичные дуэты. / Ред. Т. Ямпольский. – М., 1985

Прокофьев С. Ансамбли юных скрипачей. Педагогический репертуар ДМШ. – М., 1990

Пьесы для ансамбля скрипачей. / Ред. И. Ратнер. – Л., 1988

5 КЛАС

Удосконалення навичок гри на скрипці:

- коригування постанови рук у зв'язку зі зміною фізіологічних можливостей учня;
- вивчення штрихів: *detashe*, *legato* до 16-ти нот на один смичок, *martele*, *staccato*, *spiccato*, *comiye*. Чергування штрихів. Комбіновані штрихи;
- засвоєння пунктирного ритму з використанням різних частинсмичка;
- удосконалення культури звуковидобування. Виконання подвійних звуків (подвійних нот) у перших трьох позиціях. Слуховий контроль за якістю виконання двоголосся при зміні позицій;
- вивчення гам у три октави та арпеджіо тризвуків з оберненнями у них. Аплікатурна дисципліна;
- вивчення тризвучних та чотиризвучних акордів;

- ознайомлення з хроматичною гамою та двома способами її виконання: прийомом *glissando* та визначеною аплікатурою;
- формування навичок виконання мелізмів. Трель, форшлаг, мордент;
- розвиток рухливості пальців. Виконання вправ з використанням особливих видів ритмічного поділу, непарних ритмічних групвань – тріолей, квінтолей тощо та їх комбінацій;
- розширення діапазону сили звука;
- постійний розвиток музичної пам'яті.

Музично-теоретичні знання:

- ознайомлення із жанрами старовинної сюїти. Сонатне алегро;
- ознайомлення зі складною тричастинною формою;
- подальше ознайомлення з тональностями кварто-квінтового кола;
- домінантсептакорд (D₇) та його обернення;
- використання музично-теоретичних знань під час розучування та вивчення напам'ять нотного тексту.

Орієнтовний річний план

Мажорні й мінорні гами у три октави, арпеджіо тризвуків у них.
6–8 етюдів.

5–6 різнохарактерних п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1–2 твори великої форми.

Декілька п'єс для читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Контрольні заходи

Академічний концерт
(листопад-грудень)

1 етюд;
2 різнохарактерні п'єси.

Технічний залік
(грудень-січень)

за вимогами річного плану.

Відкритий академічний концерт
(лютий-березень)

Довільна програма, але не менше
2-х п'єс.

Підсумковий академічний концерт 1 етюд;
(квітень-травень) 2 різнохарактерні п'єси або твір
великої форми.

Орієнтовні програми підсумкового концерту

- I. Мазас Ф. Етюд № 4
Лисенко М. Елегія
Обер Л. Престо
- II. Соколовський М. Етюд № 5
Данкля Ш. Варіації на тему Белліні

Орієнтовний репертуар

П'єси українських композиторів та обробки українських народних пісень

Барвінський В.	Народна мелодія
Верстовський О.	Вальс
Гомоляка В.	Гуцулка
Попатенко М.	Лірична пісня
Єдлічка А.	Задумала вража баба (обр.) Болить моя головонька (обр.)
Зноско-Боровський О.	Веселий танок Гумореска Гуцульська пісня В цирку Маленький романс Слон
Кирейко В.	Пісня
Косенко В.	Балетна сцена
Левицький І.	Вальс Мазурка
Лисенко М.	Елегія Сторінка з альбому Пряля
Ревуцький Л.	Етюд
Січинський Д.	Пісня без слів

Скорик М.	Народний танець
Соколовський М.	В темпі менуету
	Тарантела
Стеценко К.	Над колискою
Шутенко К.	Концертино

*П'єси зарубіжних композиторів-класиків
та сучасних композиторів*

Бах Й. С.	Інвенція сі мінор
	Гавот
Бетховен Л.	Менует
Боккеріні Л.	Жига
	Менует
Бом К.	Безперервний рух
Глінка М.	Почуття
	Простодушність
	Жайворонок
Глюк К.	Гавот
Кореллі А.	Куранта
	Жига
Кюї Ц.	Волинка
Мусоргський М.	Сльоза
Моцарт В. А.	Багатель
	Уривок з опери “Чарівна флейта”
Обер Л.	Престо
	Арія
	Жига
Перголезі Д.	Арія
	Сициліана
Рамо Ж.	Гавот
	Тамбурин
Раков М.	Вальс
	Етюд-скерцо
	Тарантела
Свиридов Г.	Музичний момент
Чайковський П.	Солодка мрія
	Сумна пісенька
	Мазурка

Твори великої форми

Аколаї Ж.	Концерт
Бацевич Г.	Концертино
Вівальді А.	Концерт ля мінор Концерт Соль мажор
Гендель Г.	Соната № 6
Данкля Ш.	Варіації на тему Вейгля Варіації на тему Белліні
Комаровський О.	Концерти № 1, № 2
Кореллі А.	Соната мі мінор Соната ре мінор Соната Фа мажор
Нардіні П.	Концерт мі мінор
Сенайє Ж.	Соната соль мінор

Бібліографія

Збірники гам, вправ, етюдів для скрипки

- Етюди* для скрипки на різні види техніки. 4–5 класи ДМШ. / Упор. В. Стеценко, К. Тахтаджієв. – К., 1974
- Зельдіс Б.* Вивчення позицій на скрипці, К., 1982
- Шрадиг Г.* Вправи для скрипки. – К., 1993
- Бакланова Н.* Пятнадцать мелодических этюдов. Двадцать упражнений-вариаций. Педагогический репертуар ДМШ. – М., 1980
- Григорян А.* Гаммы и арпеджио. – М., 1987
- Донт Я.* Этюды, соч. 37. – М., 1988
- Кайзер Г.* 36 этюдов, т. 1, 2. – М. – Л., 1987
- Конюс Ю.* Маленькие этюды и упражнения в двойных нотах. – М. – Л., 1986
- Мазас Ф.* Этюды. Т. I. – М., 1971
- Родионов К.* Избранные этюды. 3–5 классы ДМШ. Вып. 2. – М., 1988

Збірники п'єс для скрипки

Педагогічний репертуар для скрипки і фортепіано. 5–6 класи ДМШ. Вип. 1–6. – К., 1962

Юним скрипалям. 5 клас ДМШ. Вип. 1–5. – К., 1985

Альбом скрипача. Классическая и современная музыка. Вип. 1, 2. – М., 1962

Бетховен Л. Пьесы (переложение для скрипки и фортепиано). Старшие классы ДМШ. – М., 1986

Гендель Г. Сонаты, т. 1, 2. – М., 1976

Кабалевский Д. Пьесы для скрипки и фортепиано. – М., 1984

Классические пьесы. – М., 1988

Классические пьесы для скрипки и фортепиано. V–VII классы ДМШ. – М., 1974

Корелли А. Шесть сонат для скрипки и фортепиано. – Л., 1981

Пьесы для скрипки. Средние и старшие классы ДМШ. – М., 1987

Раков Н. Пьесы для детей и юношества. – М., 1988

Самодетельный концерт. Пьесы для скрипки. / Сост. Т. Ямпольский. – М., 1981

Свиридов Г. Пьесы. – М., 1975

Хрестоматия для скрипки. 4–5 классы ДМШ. – М., 1984

Хрестоматия для скрипки. 5–6 классы ДМШ. – М., 1988

Хрестоматия для скрипки. Концерты. Средние и старшие классы ДМШ. Вип. 1, 2. – М., 1988

Чайковский П. Пьесы. Переложение для скрипки и фортепиано. – М., 1987

Юный скрипач. Вип. 3. – М., 1987

6 КЛАС

Удосконалення навичок гри на скрипці:

- подальший розвиток музично-образного мислення;
- вивчення штрихів: *detashe* з використанням різних частин смичка, *legato*, *martele*, *staccato*, *spiccato*, *comiùe*, штрих Виотті. Комбіновані штрихи;

- розвиток техніки лівої руки, виконання трелі. Виконання гам, вправ та етюдів різними тривалостями, різними ритмічними групами з використанням особливих видів ритмічного поділу, непарних ритмічних групувань: тріолей, квінтолей, септолей тощо;
- удосконалення культури звуковидобування та звуковедення при зміні позицій на одній струні, в момент зміни струн. Виконання різних паралельних інтервалів (подвійних нот) різними штрихами. Слуховий контроль за якістю звука;
- якісне виконання тризвучних і чотиризвучних акордів;
- виконання натуральних флажолетів;
- вивчення гам у три октави та арпеджіо тризвуків з оберненнями, арпеджіо септакордів. Виконання мелодичних інтервалів (подвійних нот) – “ламаних” терцій, “ламаних” кварт.
- вивчення хроматичної гами двома способами виконання: прийомом *glissando* та визначеною аплікатурою;
- формування навичок виконання мелізмів: трелі (короткі, довгі); форшлаги. Ознайомлення з різновидами мордентів;
- свідоме використання артикуляційних прийомів у процесі інтонування;
- читання ускладнених ритмічних фігур;
- виховання сценічної витримки і вміння володіти власними емоціями.

Музично-теоретичні знання:

- поняття про циклічну музичну форму: соната, концерт;
- уявлення про вплив епохи на музичний стиль;
- подальше ознайомлення з тональностями кварто-квінтового кола.

Орієнтовний річний план

Мажорні й мінорні гами у три октави та арпеджіо тризвуків у них.

1–2 гами інтервалами (подвійними нотами) – терціями, секстами, октавами.

7–8 етюдів.

6–8 різнохарактерних п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1–2 твори великої форми.

Декілька п'єс для читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Контрольні заходи

Академічний концерт (листопад-грудень)	1 етюд; 2 різнохарактерні п'єси.
Технічний залік (грудень-січень)	за вимогами річного плану.
Відкритий академічний концерт (лютий-березень)	довільна програма, але не менше 2-х п'єс.
Підсумковий академічний концерт (квітень-травень)	1 етюд; 2 різнохарактерні п'єси або твір великої форми.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

- I. Крейцер Р. Етюд № 2
Лятошинський Б. Мелодія
Мострас К. Східний танець
- II. Мазас Ф. Етюд № 25
Бах Й. С. Концерт ля мінор

Орієнтовний репертуар

П'єси українських композиторів

Верстовський О.	Вальс
Верьовка Г.	Лірична пісня
Гомоляка В.	Карпатська легенда Гуцулка
Данькевич К.	Пісня і танець
Зноско-Боровський О.	В старовинному стилі Бурлеск Туркменська мелодія
Кирейко В.	Пісня і бурлеск
Кос-Анатольський А.	Пасакалія
Лисенко М.	Пісня без слів Сумний спів Пряля

Лятошинський Б.	Мелодія
Скорульський М.	Танець
Сокальський П.	Елегія
Степовий Я.	Танець
Стецюн М.	Болеро
Ревуцький Л.	Інтермецо
Шольц П.	Ой літає соколонько (обр.)
Шутенко К.	Концертино

Твори композиторів-класиків та сучасних композиторів

Александров О.	Арія
Аляб'єв О.	Танець
Аренський А.	Фуга на тему української народної пісні “Журавель”
Бах Й. С.	Арія Сициліана Жига
Бакланова Н.	Етюд октавами
Волфензон С.	Золотий клен
Глінка М.	Вальс Ноктюрн Дві мазурки
Гедіке О.	Арія Вальс
Глієр Р.	Романс до мінор Вальс Пастораль Прелюдія
Кореллі А.	Алегро
Кюї Ц.	Простенька пісенька Скерцето
Мартіні Дж. —	
Крейслер Ф.	Андантіно
Мострас К.	Східний танець
Моцарт В. А.	Рондо
Раков М.	Вокаліз

Ребіков В.
Сметана Б.
Фіготін Б.
Чайковський П.

Шуман Р.
Ярнфельд А.

Тарантела
Вальс
Романс
Колискова
Пісня без слів
Мрії
Колискова

Твори великої форми

Аляб'єв О.
Бах Й. С.
Беріо Ш.
Вівальді А.

Віотті Дж.
В'єтан А.

Гендель Г.

Данкля Ш.
Зейтц Ф.

Комаровський О.

Кореллі А.

Мач С.

Роде П.

Сорокін К.

Холендер Г.

Варіації Ля мажор
Концерт ля мінор
Варіації ре мінор
Концерт ре мінор
Концерт соль мінор
Концерт Мі мажор
Концерти № 20, № 23
Фантазія на теми двох російських
народних пісень:
“Не белы снеги”,
“Во поле беріза стояла”
Соната Мі мажор
Соната Фа мажор
Концертне соло № 1
Концерт соль мінор
Концерт Ре мажор
Концерт № 1
Соната Ля мажор
Концертино
Концерти № 6, № 7
Тв. 51 Другий концерт
Легкий концерт

Бібліографія

Збірники гам, вправ, етюдів для скрипки

- Етюди* для скрипки на різні види техніки. 6 клас ДМШ. / Ред.-упор. В. Стеценко, К. Тахтаджієв. – К., 1975
- Зельдіс В.* Вивчення позицій на скрипці. – К., 1982
- Шрадик Г.* Вправи для скрипки. – К., 1993
- Бакланова Н.* Пятнадцать мелодических этюдов. Двадцать упражнений-вариаций. Педагогический репертуар ДМШ. – М., 1980
- Григорян А.* Гаммы и арпеджио. – М., 1987
- Донт Я.* Этюды для скрипки, соч. 37. – М., 1988
- Избранные* этюды для скрипки соло. – М., 1985
- Кайзер Г.* 36 этюдов. Т. I–II. – М. – Л., 1987
- Конюс Ю.* Маленькие этюды и упражнения в двойных нотах. – М. – Л., 1986
- Мазас Ф.* Этюды, т. 1. – М., 1971
- Родионов К.* Избранные этюды. 5–7 классы ДМШ. Вып. 3. – М., 1988
- Этюды русских и советских композиторов.* / Сост. С. Сапожников, Т. Ямпольский. – М., 1972

Збірники п'єс композиторів-класиків та сучасних композиторів

- Альбом* учня скрипаля. 6 клас ДМШ. – К., 1971
- Кос-Анатольський А.* Танцювальні п'єси для скрипки та фортепіано. – Тернопіль, 1999
- Педагогічний* репертуар для скрипки та фортепіано. 5–6 класи ДМШ. Вип. 1–6. – К., 1962
- Стецюн М.* П'єси для фортепіано і скрипки. / Ред. В. Климовський. – Харків: ООО “Прінтекспрес”. Україна. Харків
- Юним* скрипалям. 6 клас ДМШ. Вип. 1–3. – К., 1984
- Альбом* скрипача. Классическая и современная музыка. Вып. 1. – М., 1987
- Альбом* скрипача. Классическая и современная музыка. Вып. 2. – М., 1988
- Берио Ш.* Вариации для скрипки и фортепиано. Педагогический репертуар. Концерты и пьесы крупной формы. / Ред. Т. Ямпольский. – М., 1979

- Бетховен Л.* Пьесы (переложение для скрипки). Старшие классы ДМШ. – М., 1986
- Гендель Г.* Сонаты, т. 1, 2. – М., 1976
- Детские концерты для скрипки и фортепиано.* Старшие классы ДМШ. / Сост. М. Рейтих. – М., 1979
- Кабалевский Д.* Пьесы для скрипки и фортепиано. – М., 1984
- Классические пьесы.* – М., 1988
- Классические пьесы для скрипки и фортепиано.* 5–7 классы ДМШ. – М., 1974
- Корелли А.* Шесть сонат для скрипки и фортепиано. – Л., 1981
- Мач С.* Концертино. / Ред. В. Петров. – М., 1982
- Пьесы советских композиторов.* Средние и старшие классы ДМШ. Вып. 1, 2. – М., 1987
- Раков Н.* Пьесы для детей и юношества. – М., 1988
- Хрестоматия для скрипки.* 5–6 классы ДМШ. – М., 1988
- Хрестоматия для скрипки.* Концерты. Средние и старшие классы ДМШ. Вып. 1, 2. – М., 1988
- Чайковский П.* Пьесы (переложение для скрипки и фортепиано). – М., 1978
- Эстрадные пьесы советских композиторов для скрипки и фортепиано.* Вып. 2. – М., 1980
- Юный скрипач.* Вып. 3. – М., 1987

7 КЛАС

Удосконалення навичок гри на скрипці:

- закріплення та поглиблення всіх сформованих на попередніх етапах навчання понять і практичних навичок;
- виконання гам у три октави і арпеджіо тризвуків у них з оберненнями, арпеджіо септакордів у різних штрихових варіантах, різними ритмічними групами з використанням особливих видів ритмічного поділу; різними інтервалами (подвійними нотами);
- виконання хроматичних гам двома способами;

- оволодіння специфічними способами звуковидобування: натуральні та штучні флажолети, піцикато лівою рукою, гра під сурдину тощо;
- удосконалення виконання мелізмів: трелі (короткі, довгі), форшлаги (короткі, довгі), різні види мордентів, ознайомлення з мелізмом “групето”;
- ознайомлення із сучасними ритмами;
- свідоме читання позначень сили звука у нотному тексті;
- вміння користуватися комплексом артикуляційних прийомів;
- розвиток музичного кругозору учня за допомогою читання з листа;
- творче музикування згідно з інтересами учня;
- професійне орієнтування та підготовка до вступу у вищі мистецькі навчальні заклади найбільш перспективних у професійному відношенні учнів.

Музично-теоретичні знання:

- почуття розгортання музичного твору в часі;
- поняття про період;
- модуляція;
- елементарні навички аналізу музичної форми;
- уявлення про вплив епохи на музичний стиль.

Орієнтовний річний план

Мажорні й мінорні гами та арпеджіо тризвуків з оберненнями у них, арпеджіо септакордів.

2–3 гами різними інтервалами (подвійними нотами) – терціями, секстами, октавами (для професійно зорієнтованих учнів).

1–2 хроматичні гами.

5–6 етюдів.

5–6 ірізнохарактерних п’ес (у тому числі можуть бути ансамблі).

1–2 твори великої форми.

Декілька п’ес для читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Контрольні заходи

Академічний концерт (листопад-грудень)	1 етюд; 2 різнохарактерні п'єси.
Технічний залік (грудень-січень)	за вимогами річного плану.
Відкритий академічний концерт (лютий-березень)	Довільна програма, але не менше 2-х п'єс.
Підсумковий академічний концерт (квітень-травень)	1 етюд; 2 різнохарактерні п'єси або твір великої форми.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

- I. Мазас Ф. Етюд № 32
Шуберт Ф. Бджілка
Скорик М. Мелодія
- II. Крейцер Р. Етюд № 5
Віотті Дж. Концерт № 23

Орієнтовний репертуар

П'єси українських композиторів

Вериківський М.	Пісня
Глушков П.	Пісня без слів
Гозенпуд М.	Український танець
Дашак З.	Українська сюїта
Домінчен К.	Скерцо
Дремлюга М.	Скерцо
Жербін М.	Прелюд
Зноско-Боровський О.	Східний танець Українське скерцо
Кос-Анатольський А.	Полька Романс (з балету "Хустка Довбуша")
Косенко В.	Етюд
Костенко О.	Українська тема з варіаціями
Лисенко М.	Скерцо
Левицький І.	Українська рапсодія

Лекгер Д.

Етюд ре мінор

Етюд мі мінор

Етюд Ля мажор

Людкевич С.

Квочка

Лятошинський Б.

Памірська мелодія

Січинський Д.

Дума про Нечая

Скорульський М.

Танець

Ларго

Степовий Я.

Пісня

Штогаренко А.,

Клебанов Д.

Пісня

Щуровський Ю.

Танець

Осіння пісня

П'єси композиторів-класиків та сучасних композиторів

Аренський А.

Незабудка

Бенда Н.

Граве

Гаврилов А.

Балетна сцена

Гендель Г.

Ларгето

Глієр Р.

Скерцо

Граціолі Д.

Адажіо

Дакен А.

Зозуля

Дваріонас Б.

Елегія

Комаровський О.

Тарантела

Кочмарьов В.

Іспанський танець

Крейслер Ф.

Марш іграшкових солдатиків

Лядов А.

Маленький вальс

Прелюдія

Мострас К.

Етюд ля мінор

Хоровод

Моцарт В. А.

Адажіо

Менует

Петров А.

Сумний вальс

Прокоф'єв С.

Гавот

Російський танець

Пуньяні Г.

Ларго

Римський-Корсаков М.	Арієта Снігуроньки (з опери "Снігуронька")
Рубінштейн А.	Мелодія
Сен-Санс К.	Лебідь
Спендіаров А.	Канцонета
Фіорілло Ф.	Етюд № 28 Ре мажор
Хачатурян А.	Ноктюрн
Чайковський П.	Сентиментальний вальс
Шостакович Д.	Ліричний вальс
	Ноктюрн
	Весняний вальс
Шуберт Ф.	Музичний момент

Твори великої форми

Аляб'єв О.	Соловей (ред. К. Родіонова)
Беріо Ш.	Концерти № 3, № 7, № 9
Верачині Ф.	Соната соль мінор
Вівальді А.	Соната Соль мажор
	Соната соль мінор
	Концерт Ля мажор
Віотті Дж.	Концерти № 22, № 23
Гендель Г.	Сонати
Джемініані Ф.	Соната ре мінор
Зейдман Б.	Концертино
Кабалевський Д.	Концерт
Кореллі А.	Сонати
Крейцер Р.	Концерт № 19
Моцарт В. А.	Концерт Ре мажор "Аделаїда"
	Концерт № 1 Сі бемоль мажор
Роде П.	Концерт № 7
Шпор Л.	Концерт № 2

Збірники гам, вправ, етюдів для скрипки

Етюди для скрипки на різні види техніки. 7 клас ДМШ. / Ред.-упор. В. Стеценко, К. Тахтаджієв. – К., 1985
Шрадик Г. Вправи для скрипки. – К., 1993

- Бакланова Н.* Пятнадцать мелодических этюдов. Двадцать упражнений-вариаций. Педагогический репертуар ДМШ. – М., 1980
- Григорян А.* Гаммы и арпеджио. – М., 1987
- Гилельс Э.* Ежедневные упражнения скрипача. – М., 1965
- Двойрин И.* Этюды-каприсы. – Л., 1986
- Донт Я.* Этюды для скрипки, соч. 37. – М., 1988
- Избранные* этюды для скрипки соло. – М., 1985
- Кайзер Г.* 36 этюдов. Т. I–II. – М., 1987
- Крейцер Р.* Этюды. / Ред. А. Ямпольский. – М., 1987
- Львов А.* 24 каприса. – М., 1972
- Мазас Ф.* Этюды. Т. I–II. – М., 1986
- Фиорилло Ф.* 36 этюдов и каприсов. – М., 1976

Збірники п'єс композиторів-класиків та сучасних композиторів

- Альбом* учня-скрипача. 6 клас ДМШ. – К., 1971
- Альбом* учня-скрипача. 7 клас ДМШ. – К., 1972
- Педагогічний репертуар* для скрипки. 7 клас ДМШ. Вип. 1–10. – К., 1963
- Альбом* скрипача. Классическая и современная музыка. Вып. 1, 2. – М., 1987
- Гендель Г.* Сонаты, т.1, 2. – М., 1976
- Детские концерты* для скрипки и фортепиано. Старшие классы ДМШ. / Сост. М. Рейтих. – М., 1979
- Классические пьесы.* – М., 1988
- Классические пьесы* для скрипки и фортепиано. 5–7 классы ДМШ. – М., 1974
- Корелли А.* Шесть сонат для скрипки и фортепиано. – Л., 1981
- Крейслер Ф.* Сочинения для скрипки и фортепиано в 2-х томах. – М., 1976
- Моцарт В. А.* Концерты. Переложение для скрипки и фортепиано. – М., 1964
- Пьесы* и произведения крупной формы для скрипки и фортепиано. – М., 1986
- Пьесы советских композиторов.* Вып. 1. – М., 1986
- Пьесы украинских композиторов* для скрипки и фортепиано. Концертный репертуар скрипача. – М., 1978

Хрестоматія для скрипки. Концерти. Вып 1, 2. – М., 1988

Чайковский П. Пьесы. Переложение для скрипки и фортепиано. – М., 1978

Эстрадные пьесы советских композиторов для скрипки и фортепиано. Вып. 1, 2. – М., 1980

8 КЛАС

Учні продовжують удосконалювати здобуті навички гри на скрипці, готують програму до випускного іспиту.

Орієнтовний річний план для випускників, які бажають продовжити навчання у вищих мистецьких навчальних закладах, має відповідати Вимогам з фахових іспитів для вступників до вищих мистецьких навчальних закладів I–II рівнів акредитації, затвердженим Міністерством культури і туризму України від 12 квітня 2005 року.

Удосконалення навичок гри на скрипці:

- вміння користуватися комплексом артикуляційних прийомів;
- розуміння динаміки як засобу виразності;
- робота над різними видами техніки, поняття про віртуозність;
- свідоме читання позначень сили звука у нотному тексті;
- розуміння залежності звучання інструмента від різних акустичних умов;
- розвиток музичного кругозору учня за допомогою читання з листа;
- творче музикування згідно з інтересами учнів;
- професійне орієнтування та підготовка до вступу у вищі мистецькі навчальні заклади найбільш перспективних у професійному відношенні учнів.

Музично-теоретичні знання:

- уявлення про вплив епохи на музичний стиль;
- подальше ознайомлення з тональностями кварто-квінтового кола;
- формування практичних навичок аналізу музичної форми.

Орієнтовний річний план

Мажорні й мінорні гами та арпеджіо тризвуків з оберненнями у них, арпеджіо септакордів.

2–3 гами різними інтервалами (подвійними нотами) – терціями, секстами, октавами (для професійно зорієнтованих учнів).

1–2 хроматичні гами.

5–6 етюдів.

5–6 п'єс різнохарактерних п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1–2 твори великої форми.

Декілька п'єс для читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Контрольні заходи

Прослуховування (грудень)	Гама; Етюд; 1–2 п'єси або твір великої форми.
Прослуховування (лютий-березень)	2 різнохарактерні п'єси, одна з яких твір українського композитора або обробка української народної пісні чи танцю.
Прослуховування (квітень)	Програма випускного іспиту.
Випускний іспит (травень)	Гама у три октави, арпеджіо тризвуків у ній; 1–2 етюди на різні види техніки; 1 твір великої форми; 1–2 різнохарактерні п'єси.

Орієнтовні програми випускного іспиту

- I. Гама у три октави, арпеджіо тризвуків у ній. Виконання інтервалів (подвійних нот)
Мазас Ф. Етюд № 35
Крейцер Р. Етюд № 34
Беріо Ш. Балетні сцени
Крейслер Ф. Сициліана та Ригодон у стилі Франкера
Лисенко М. Сумний спів

II. Гама у три октави, арпеджіо тризвуків у ній. Виконання інтервалів (подвійних нот)

Крейцер Р. Етюд № 18

Данкля Ш. Етюд № 1

Шпор Л. Концерт № 9

Дакен А. Зозуля

Домінчен К. Романс

Орієнтовний репертуар

П'єси українських композиторів

Барвінський В.	Гумореска
Ботвінов І.	Жартівливий марш
Гомоляка В.	Гуцулка
	Інтермецо
	Карпатська легенда
Данькевич К.	Пісня
	Танець
Іщенко Ю.	Гуцульська пісня
Кос-Анатольський А.	Мазурка
	Танець Дзвінки
Косенко В.	Експромт
	Мрії
Левицький І.	Мазурка
	Мережка
	Ноктюри
	Танок
	Українська шумка
Лисенко М.	Елегія
	Романс
	Токата
Людкевич С.	Голосіння
	Чабарашка
Лятошинський Б.	Танець
Мейтус Ю.	Алегро
	Поєма

Небанківський У.
Стеценко К.
Солтис А.
Уманець В.
Щуровський Ю.

Коломийка
Колискова
Танець
Новела
Романс

Збірники п'єс композиторів-класиків та сучасних композиторів

Балакіреєв М.
Беріо Ш.
Венявський Г.

Експромт
Вихор № 1
Жига
Мазурки
Обертас
Селянка

Верачіні Ф.

Жига (ред. Ельмана М.)
Ларго

Глієр Р.
Дваріонас Б.
Дрля Ф.
Кабалевський Д.
Крейслер Ф.

Романс Ре мажор
Елегія
Серенада
Імпровізація
Прелюдія та алегро в стилі Пуньяні
Сициліана та Ригодон у стилі Франкера

Кореллі А.
Лауб Ф.
Массне Ф.
Моцарт В. А.

Фолія
Канцонета
Роздум (із опери “Таїс”)
Адажіо Ля мажор
Рондо Соль мажор

Мусоргський М.
Рахманінов С.
Римський-Корсаков М.

Гопак
Вокаліз
Арабська пісенька
(із опери “Золотий півник”)
Арія Шамаханської цариці
(з опери “Золотий півник”)

Рис Ф.
Фролов І.

Безперервний рух
Романс

Шер В.

Скерцо
Метелики
Скерцо для скрипки соло

Шопен Ф.	Мазурка Ля мажор
	Мазурка ля мінор
Шуберт Ф.	Бджілка
	Скерцо

Твори великої форми

Бах Й. С.	Концерт ля мінор
Беріо Ш.	Концерти № 7, № 9
	Балетні сцени
Бугачевський С.	Концерт
Віотті Дж.	Концерти № 22, № 23
Віталі Д.	Чакона (ред. Т. Дулова)
Гендель Г.	Шість сонат
Кабалевський Д.	Концерт
Кореллі А.	Сонати
Крейцер Р.	Концерти № 13, № 19
Моцарт В. А.	Концерт Ре мажор “Аделаїда”
Роде П.	Концерт № 7
Шпор Л.	Концерти № 2, № 9, № 11

Бібліографія

Збірники гам, вправ, етюдів для скрипки

- Етюди для скрипки на різні види техніки. 7 клас ДМШ. / Ред.-упор. В. Стеценко, К. Тахтаджієв. – К., 1975*
- Шрадик Г. Вправи для скрипки. – К., 1993*
- Григорян А. Гаммы и арпеджио. – М., 1987*
- Гилельс Э. Ежедневные упражнения скрипача. – М., 1965*
- Двойрин И. Этюды-каприсы. – Л., 1986*
- Донт Я. Этюды для скрипки, соч. 37. – М., 1988*
- Избранные этюды для скрипки соло. – М., 1985*
- Кайзер Г. 36 этюдов. Т. I–II. – М., 1987*
- Крейцер Р. Этюды (ред. А. Ямпольский). – М., 1987*
- Львов А. 24 каприса. – М., 1972*
- Мазас Ф. Этюды. Т. I–II. – М., 1986*
- Фиорилло Ф. 36 этюдов и каприсов. – М., 1976*

Збірники п'єс композиторів-класиків та сучасних композиторів

- Альбом учня-скрипача. 6 клас ДМШ. – К., 1971*
- Альбом учня-скрипача. 7 клас ДМШ. – К., 1972*
- Педагогічний репертуар для скрипки. 7 клас ДМШ. Вип. 1–10. – К., 1963*
- Альбом скрипача. Классическая и современная музыка для скрипки и фортепиано. Вип. 1, 2. / Ред. – сост. К. Фортунатов. – М., 1990*
- Гендель Г. Сонаты, т. 1, 2. – М., 1976*
- Детские концерты для скрипки и фортепиано. Старшие классы ДМШ. / Сост. М. Рейтих. – М., 1979*
- Классические пьесы. – М., 1988*
- Классические пьесы для скрипки и фортепиано. 5–7 классы ДМШ. – М., 1974*
- Корелли А. Шесть сонат для скрипки и фортепиано. – Л., 1981*
- Крейслер Ф. Сочинения для скрипки и фортепиано в 2-х томах. – М., 1976*
- Массне Ф. Размышление. Для скрипки и фортепиано. – М., 1977*
- Моцарт В. А. Концерты. Переложение для скрипки и фортепиано. – М., 1964*
- Пьесы и произведения крупной формы для скрипки и фортепиано. – М., 1986*
- Пьесы советских композиторов. Вип. 1. – М., 1986*
- Пьесы украинских композиторов для скрипки и фортепиано. Концертный репертуар скрипача. – М., 1978*
- Рахманинов С. Пьесы для скрипки и фортепиано. – М., 1968*
- Самодетельный концерт. Пьесы для скрипки и фортепиано. Сост. Т. Ямпольский. – М., 1988*
- Хрестоматия для скрипки. Концерты. Вип. 1, 2. – М., 1988*
- Эстрадные пьесы советских композиторов для скрипки и фортепиано. Вип. 1, 2. – М., 1980*

СТРОК НАВЧАННЯ – 6 РОКІВ

Загальні вимоги

1 КЛАС

Формування основних навичок гри на скрипці:

- ознайомлення з історією скрипки, будовою інструмента, його строем, правилами догляду за скрипкою та смичком;
- формування правильної постанови. Утримання інструмента в стійкому положенні;
- формування виконавських навичок без інструмента (підготовчі вправи);
- формування первинних уявлень про основні способи звукови-добування. Гра на відкритих струнах. Елементарні рухи пальців лівої руки;
- формування первинних аплікатурних навичок;
- усвідомлення рухів пальців і смичка;
- вивчення I позиції;
- початкові види розподілу смичка. Переходи зі струни на струну; плавні поєднання рухів смичка в різних його частинах;
- ознайомлення зі штрихами *detasche* (цілим смичком і його частинами), *legato* (до 4-х звуків на смичок). Комбіновані штрихи. Початок роботи над штрихом *martele*;
- розвиток музичного слуху. Якість звучання, інтонація, ритм;
- первинні уявлення про виразні можливості сили звука. Поняття про динамічну шкалу. *Crescendo*, *diminuendo*;
- виховання відчуття ансамблевого виконавства. Гра із супроводом фортепіано або іншого музичного інструмента;
- початкові навички читання нот з листа;
- розвиток творчих здібностей з використанням сучасних методик за вибором викладача.

Ознайомлення з основами музичної грамоти:

- вивчення запису нот;
- ознайомлення з тривалостями звуків і пауз; метр, такт, розмір; сильна та слабка долі. Порядок чергування сильної та слабкої долей в різних розмірах. Затакт;

- вивчення позначень динаміки: *f*, *p*, *crescendo*, *diminuendo*;
- вивчення умовних позначень аплікатури;
- первинні уявлення про лад, тональність, інтервали;
- розуміння змісту музичних термінів. Музичні терміни: *andante*, *allegro*, *moderato*, *accelerando*, *ritenuto*;
- усвідомлення ознак пісні, маршу, танцю.

Орієнтовний річний план

Мажорні й мінорні гами в 1–2 октави та арпеджіо тризвуків у них.
10–12 вправ і етюдів.

6–8 різнохарактерних п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

Декілька п'єс для читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Контрольні заходи

Прослуховування (грудень)	1 етюд; 1–2 різнохарактерні п'єси.
Відкритий академічний концерт (лютий-березень)	довільна програма, але не менше 2-х п'єс.
Підсумковий академічний концерт (квітень-травень)	1 етюд, 2 різнохарактерні п'єси.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

- I. Бакланова Н. Етюд № 6 (Вибрані етюди для скрипки)
Моцарт В. А. Вальс
Білоруський народний танець “Бульба”
- II. Вольфарт Ф. Етюд № 25 (Вибрані етюди для скрипки)
Перселл Г. Арія
Українська народна пісня “По дорозі жук, жук”
(обр. О. Лисаковського)

Орієнтовний репертуар

Обробки народних пісень і танців

Англійська народна пісня

Локтев В.

Спи, малюк

Білоруські народні пісні:

Полонський С.

Савка і Гришка
Ой, мамо
Бульба
Перепілонька
Янка

Німецька народні пісні:

Попатенко Т.
Черепнін Ю.

Гусенята
Хохлатка

Польські народні пісні:

Сибірський В.

Вісла
Два коти

Російські народні пісні:

Захар'їна Т.

“Во сыром бору тропинка”
“Как на тоненький ледок”
“На зелёном лугу”
“Не летай, соловей”
“Ходит зайчик по саду”
“Летел голубь сизый”
“Во поле берёза стояла”

Комаровський О.
Римський-Корсаков М.

Угорська народна пісня

Черепнін Ю.

Миється качка

Українські народні пісні:

Беркович І.
Варламов О.

Бджілка
Було колись на Україні
Гей, там на горі січ іде
По садочку ходжу
Ой ходила дівчина бережком
Дівчино моя, переяславко
Ой на горі льон, льон
Ой пущу я кониченька
Іде, іде дід
Летів горобейчик

Верьовка Г.

Золотарьов В.
Кирейко В.

	Ой дзвони дзвонять Печу, печу хлібчик Сидить Василь на припічку Чечіточка
Компанієць Г.	Два півники
Красєв М.	Веселі гуси
Лагуняк С.	За світ стали козаченьки
Леонтович М.	Гра в зайчика За городом качки пливуть Ой з-за гори кам'яної Щедрик
Лисаковський О.	І шумить і гуде По дорозі жук, жук
Лисенко М.	Лисичка Ой із-за гори
Людкевич С.	Залітай, залітай
Лятошинський Б.	Ой у полі при дорозі
Ревуцький Л.	Дибидиби Іди, іди дощику Ой єсть в лісі калина Павук сірий Перстень Подоляночка Прийди, прийди сонечко
Степовий Я.	Ой ру-ду-ду
Стеценко К.	Над річкою бережком Ой густий очерет Ой на горі жито
Тахтаджієв К.	Танок з українського вертепу
Шольц П.	Дівка в сінях стояла
<i>Чеські народні пісні:</i>	
Комаровський О.	Зозуленька
Степневський С.	Пастушок

П'єси українських композиторів

Березовський М.	Мелодія (обр. М.Боровика)
Беркович І.	Жарт
	Танцювальна
	Полька
	Прийшла весна
	Російська танцювальна
Вериківський М.	Колискова
	Котику сіренький
Джурджук М.	Марш
Зноско-Боровський О.	Ведмедик танцює
	Гра в м'ячик
	На узліссі
Кишко І.	Ой минула вже зима
Козак Є.	Рано-вранці
Компанієць Г.	Встало сонце
Лисаковський О.	Вальс
	Пісенька
Лисенко М.	Колискова
Луканюк С.	Зайчик-побігайчик
	Польська мелодія
	Гуцульська мелодія
	Дошкільник
	Золота рибка
	Казка
	Ластівка-щебетушка
	Полька
Людкевич С.	Ой виїду я за ворота
Магіденко М.	Півник
Муха А.	Пісня про ластівку
Подвала В.	Білоруський танець
	Пісня
Попатенко Т.	Відлуння
Сімович Р.	Сонце низенько
	А гіла-гілочка

Січинський Д.	Ой піду я до гаю
	Повій, вітре, з верховини
	Бодай ся когут знудив
Соколовський Н.	Пісня без слів
Степовий Я.	Бім-бом
	Вовк
	Дрібушечки
	Зайчик і лисичка
	Сорока-ворона
	Танцювали миші
Стеценко К.	Журавель
Філіпенко А.	По малину в сад підемо
Шольц П.	Лялька

*П'єси зарубіжних композиторів-класиків
та сучасних композиторів*

Бакланова Н.	Колискова
	Хоровод
Барток Б.	Дитяча пісня
Бах Й. С.	Пісня
Бекман Л.	Ялинка
Бетховен Л.	Бабак
	Прекрасна квітка
Блок В.	Дві словацькі мелодії
Введенський В.	Паровоз
Гаджибеков Уз.	Вітерець
Гайдн Й.	Анданте
	Пісенька
Гедіке О.	Колискова
	Марш
	Старовинний танець
Гершфельд Г.	Молдавська
Горделі О.	Грузинський танець
Гречанінов О.	Колискова
	Ранкова прогулянка

Грибоедов О.	Вальс
Дваріонас Б.	Прелюдія
Дунаєвський І.	Колискова
Живцов А.	В темпі маршу
Жилінський А.	П'єса на тему латиської пісні
Іордан П.	Таджицька
Кабалевський Д.	Ігри
	Пісня
	У лісі
	Маленька полька
	Марш
	Прогулянка
Калінніков В.	Журавель
	“Киска”
	“Полюшко-поле”
Кніппер Л	Вальс
Козловський І.	Литовська
Комаровський О.	Маленький вальс
Комітас С.	Струмочок
Кюї Ц.	Пісенька
Люллі Ж.	Пісенька
Майкапар С.	Арієта
	Гумореска
	Марш
Моцарт В. А.	Алегрето
	Вальс
	Майська пісня
Мусоргський М.	Вечірня пісня
Мясковський М.	Польова пісня
Ніязі Н.	Колискова
Потоловський Н.	Зайчик
Ребіков В.	Горобчик
Робінсон О.	Пісня про Джо Хілла
Спендіаров А.	Айше
	Елегійна пісня

Старокадомський А.	Повітряна пісня
Сулімов Ю.	Прогулянка в лісі
Фрід Г.	Зі старовини
	Сумний марш
Хаджієв П.	Маленький вальс
Чайкін П.	Вальс
Шебалін В.	Колискова
	Менует
Шостакович Д.	Маленький марш
Шуберт Ф.	Екосез
Шуман Р.	Мелодія

Бібліографія

Збірники гам, вправ, етюдів для скрипки

Етюди для скрипки на різні види техніки. 1 клас ДМШ. / Упор. В. Стеценко, К. Тахтаджієв. – К., 1973

Етюди для скрипки на різні види техніки. 2 клас ДМШ. / Упор. В. Стеценко, К. Тахтаджієв. – К., 1973

Пархоменко О., Зельдіс В. Школа гри на скрипці. 1 клас ДМШ. – К., 1987

Пісні-етюди. / Упор. М. Семків. – Тернопіль, 2000

Станко О. Перші кроки маленького скрипаля. – К., 1984

Бакланова Н. Маленькие упражнения для начинающих (1 позиция). – М., 1987

Бакланова Н. Начальные упражнения, этюды и пьесы в 24 тональностях. – М.; 1988

Бакланова Н. 6 этюдов средней трудности. – М. – Л., 1988

Бакланова Н. Пятнадцать мелодических этюдов. Двадцать упражнений-вариаций. Педагогический репертуар ДМШ. – М., 1980

Гнесина-Витачек Е. 17 лёгких мелодических этюдов. – М. – Л., 1945

Гржимали И. Упражнения в гаммах. – М., 1966

Григорян А. Гаммы и арпеджио. – М., 1987

Григорян А. Начальная школа игры на скрипке. – М., 1987

Гарлицкий М. Шаг за шагом. Методическое пособие для юных скрипачей. – М., 1985

Избранные этюды для скрипки. 1–3 классы ДМШ. / Сост. М. Гарлицкий, К. Родионов, К. Фортунатов. – М., 1985

Комаровский А. Этюды для начинающих (1 позиция). – М. – Л., 1987

Конюс Ю. Упражнения и маленькие этюды в двойных нотах. – М. – Л., 1986

Родионов К. Начальные уроки игры на скрипке. – М., 1987

Шевчик О. Соч. 8. Упражнения. – М., 1969

Якубовская В. Вверх по ступенькам. Начальный курс игры на скрипке. – Л., 1981

Яньшинов А. Гаммы и арпеджио. – М., 1947

Яньшиновы А. и Н. 30 лёгких этюдов. Т. I. – М., 1960

Збірники п'ес для скрипки

Галя по садочку ходила. Обработки українських народних пісень для скрипки. / Упор. І. Пинда. – 2001

Зноско-Боровський О. Альбом юного скрипача. – К., 1960

Лисаковський О. Школа гри на скрипці. – К., 1967

Пархоменко О., Зельдіс В. Школа гри на скрипці. 1 клас ДМШ. – К., 1987

Подвала В. П'еси для скрипки з фортепіано. Репертуар ДМШ. – К., 1987

Станко О., Старюк Л. Перші кроки маленького скрипача. – К., 1984

Стеценко В. Збірник легких п'ес для скрипки і фортепіано. 2 клас ДМШ. – К., 1954

Тахтаджієв К. Скрипка. 1 клас. Учебний посібник для ДМШ. – К., 1982

Тахтаджієв К. Скрипка. 2 клас. Учебний посібник для ДМШ. – К., 1988

Учебный репертуар для 1 класу ДМШ. / Упор. П. Макаренко, О. Манілов, В. Стеценко. – К., 1962

Юним скрипачам. Учебный репертуар для 2–3 класів. / Упор. К. Тахтаджієв. – К., 1974

Бакланова Н. Первые шаги. – М., 1987

Гарлицкий М. Шаг за шагом. Методическое пособие для юных скрипачей. – М., 1985

Захарьина Т. Скрипичный букварь. – М., 1962

Кабалевский Д. 20 пьес. Соч. 80. – М., 1984

Педагогический репертуар для скрипки и фортепиано. Сборник 1. / Сост. К. Мострас, А. Ямпольский

Соколовский Н. Соч. 3. Лёгкие пьесы для скрипки и фортепиано. / Ред. А. Ямпольский. – М., 1947

Хрестоматия педагогического репертуара. / Сост. М. Гарлицкий, К. Родионов, Ю. Уткин, К. Фортунатов. Вып. 1. – М., 1985

Шальман С. Я буду скрипачом. 33 беседы с юным музыкантом. – Л., 1987

Юный скрипач. / Сост. К. Фортунатов. Вып. 1. – М., 1988

Якубовская В. Вверх по ступенькам. Начальный курс игры на скрипке. – Л., 1981

2 КЛАС

Удосконалення навичок гри на скрипці:

- коригування постанови рук;
- розвиток музичного слуху. Подальша робота над інтонацією (інтонаційним мисленням), якістю звуковидобування та звуковедення;
- розвиток відчуття метроритму;
- вивчення штрихів: *detashe*, *legato*, *martele*. Розвиток координації рухів при виконанні різних штрихів. Штрихи: *detashe*, *legato* (до 8-ми звуків на смичок). Чергування штрихів. Комбіновані штрихи. Підготовчі вправи до виконання штриха *staccato*;
- виконання подвійних звуків (подвійних нот) і нескладних акордів з використанням відкритих струн у I позиції;
- поняття позиційності та зміни позицій. Ознайомлення з II та III позиціями та принципами зміни позицій;
- мажорні та міnorні гами у дві октави без зміни позицій, в окремих позиціях, із зміною позицій та арпеджіо тризвуків у них;

- хроматичні послідовності;
- формування навичок виконання мелізмів. Підготовчі вправи до виконання трелі (короткої);
- елементарні види флажолетів;
- набуття навичок виконання прийому *vibrato*;
- розуміння необхідності використання різної сили звука;
- розвиток музичної пам'яті;
- тренування навичок читання з листа;
- подальший розвиток творчих здібностей учня.

Музично-теоретичні знання:

- закріплення навичок читання нот, знаків альтерації та простих ритмічних фігур;
- поняття пульсації, постійний та змінний темпи. Синкопа;
- уявлення про структуру кварто-квінтового кола;
- первинні уявлення про музичну форму та складові музичного формування (мотив, речення). Повтор та варіаційність як засоби розвитку музичного твору. Прості двочастинна і тричастинна форми;
- розширення понять про динамічну шкалу (*f, mf, p, mp*);
- поняття вольти;
- повторення та розширення понять про лад, тональність, інтервали. Консонанс, дисонанс. Поняття про стійкі та нестійкі ступені;
- поняття про акорд, тонічний тризвук;
- поняття про мелізми.

Орієнтовний річний план

Мажорні й мінорні гами у дві октави у II та III позиціях зі зміною позицій, арпеджіо тризвуків у них.

8–10 вправ і етюдів.

6–8 різнохарактерних п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1–2 твори великої форми.

Декілька п'єс для читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Контрольні заходи

Академічний концерт (листопад-грудень)	1 етюд; 2 різнохарактерні п'єси.
Технічний залік (грудень-січень)	за вимогами річного плану.
Відкритий академічний концерт (лютий-березень)	довільна програма, але не менше 2-х п'єс.
Підсумковий академічний концерт (квітень-травень)	1 етюд; 2 різнохарактерні п'єси або твір великої форми.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

- I. Бакланова Н. Етюд № 14 (Вибрані етюди для скрипки)
Хачатурян А. Андантіно
Подвала В. Веснянка
- II. Данкля Ш. Етюд № 44 (Вибрані етюди для скрипки)
Кравчук О. Концерт, 1 ч.

Орієнтовний репертуар

Обробки народних пісень і танців

Білоруські народні пісні:

Комаровський О.	Перепілонька
Мострас К.	Бульба

Вірменська пісня (обр. К. Мостраса)

Російські народні пісні:

Портнов Г.	“Я на камушке сижу” “Дома ль воробей”
------------	--

Старовинна французька пісенька (обр. Ж. Векерлена)

Українські народні пісні:

Варламов О.	Взяв би я бандуру Повій, вітре, на Україну По діброві вітер віє
Верьовка Г.	І шумить, і гуде

Едлічка А.	Дівчино кохана Ворскла – річка невеличка Ой з-за гори, з-за крутої
Колесса М.	Гей, видно село
Лагуняк С.	Коломийка
Леонтович М.	Мала мати одну дочку
Лисаковський О.	Думи мої Та й орав мужик край дороги
Лисенко М.	Сонце низенько
Луканюк С.	Ой в гаю, гаю
Лятошинський Б.	Ой на горі, на горі Ой зрада, карі очі, зрада
Ревуцький Л.	На вулиці скрипка грає
Степовий Я.	Соловейко
Шольц П.	Ой що ж то за шум У сусіда хата біла

Чеська народна пісня

Аничка

П'єси українських композиторів

Беркович І.	Українська танцювальна
Зноско-Боровський О.	Веселий ранок Дюймовочка Лялька Мазурка Маленька fuga Прогулянка На човнику
Кос-Анатольський А.	Колискова Коли заснули сині гори На трамвайній зупинці Новорічна пісня
Косенко В.	Мелодія Ранком у садочку
Лапинський М.	Вальс

	Дід Мороз і Снігуронька
	Колискова
	Коломийка
	Пастушок грає
	Пісня
	Танок
Левич О.	Весела пісенька (ред. П. Шольца)
	Протяжна пісенька
Лендел З.	Пісня (ред. П. Шольца)
Лисаковський О.	Мазурка
	Розповідь
	Танець
Лисенко М.	Чумарочка рябесенька
Людкевич С.	Гагілка
	Пісня без слів
Подвала В.	Веснянка
	Задавака
Сімович Р.	Сонце низенько
Січинський Д.	Чи я тобі не казала
Соколовський М.	Танець
Станко О.	Жаба
	Півні
Стеценко К.	Козачок
	Колискова
	Пісня
	На весіллі у селі
Шольц П.	Безперервний рух
Штогаренко А.	Струмок

***П'єси зарубіжних композиторів-класиків
та сучасних композиторів***

Айвазян А.	Пісня Ре мажор
	Вірменський танець
Александров Ан.	Російська
Багіров З.	Романс
Бакланова Н.	Мазурка

Бах Й. С.	Романс Мелодія Гавот Марш Маленька прелюдія Прелюдія Ре мажор Фугета
Бетховен Л. Богословський М.	Три народні танці Колискова Сумне оповідання
Вебер К.	Хор мисливців (з опери “Чарівний стрілець”)
Ган Н. Гедіке О.	Роздум Марш “Заинька”
Глієр Р.	Російська пісня Монгольська пісня
Глінка М.	Пісня Вані (з опери “Іван Сусанін”) Танець (з опери “Іван Сусанін”) Полька
Глюк Х.	Буре Веселий хоровод
Ільїна Р.	Етюд-мазурка На гойдалках
Кабалевський Д.	Галоп Мелодія Ніби вальс Старовинний танець Наш край Хоровод
Комаровський О.	Веселий танок Жартівлива пісенька Навивпередки Повій, вітерець Російська пісня Стежинка в лісі

Кореллі А.	Гавот
Кхель В.	Маленький вальс
Мартіні Дж.	Анданте
	Гавот
Моцарт В. А.	Колискова
	Пісня пастушка
	Менует із симфонії Мі мажор (пер. Г. Дулова)
	Уривок з опери “Чарівна флейта”
Моцарт Л.	Волинка
Мушель Г.	Пісенька без слів
Наріманідзе Н.	Грузинський танець
Нісс С.	Гавот
	Мазурка
	Романс
Ніязі Н.	Колискова
Перселл Г.	Арія
Рамо Ж.	Рігодон
Ребіков В.	Сумна пісня
	Пісня без слів
Римський-Корсаков М.	Хоровод (із опери “Снігуронька”)
Стоянов В.	Гумореска
Хачатурян А.	Андантіно
Ходжиєв П.	Вальс
	Пісня без слів
Чайкін П.	Вальс
Чайковський П.	Гра в коники
	Старовинна французька пісенька
	Шарманщик співає
Шальман С.	Етюд-варіація
Шебалін В.	Колискова
	Менует
Шишов І.	Маленький вальс
Шостакович Д.	Хороший день
	Заводна лялька
	Шарманка

Твори великої форми

Бакланова Н.	Сонатина
Беркович І.	Варіації Сонатина
Гендель Г.	Варіації Ля мажор (ред. К. Родіонова) Сонатина
Глазунов О.	Легка соната Соль мажор (пер. К. Родіонова) Сонатина ля мінор
Кайзер Г.	Сонатина До мажор
Комаровський О.	Концертино Соль мажор
Клова В.	Вісім варіацій
Кравчук О.	Концерт
Лапинський М.	Концерт Ре мажор
Лисаковський О.	Варіації на тему української народної пісні “Ой дівчино, дівчино”
Рідінг О.	Концерт сі мінор Концерт Соль мажор
Чернявський Я	Концертино
Яньшинов О.	Концертино

Бібліографія

Збірники гам, вправ, етюдів для скрипки

Етюди для скрипки на різні види техніки. 3 клас ДМШ. / Упор. В. Стеценко, К. Тахтаджієв. – К., 1973

Зельдіс В. Вивчення позицій на скрипці. – К., 1982

Пісні-етюди для скрипки. / Упор. М. Семків. – Тернопіль, 2000

Шрадик Г. Вправи для скрипки. – К., 1993

Алексеев О. Гаммы и арпеджио. М. – Л., 1951

Бакланова Н. Начальные упражнения, этюды и пьесы в 24 тональностях. – М., 1988

Бакланова Н. Пятнадцать мелодических этюдов. Двадцать упражнений-вариаций. Педагогический репертуар ДМШ. – М., 1980

Гарлицкий М. Шаг за шагом. Методическое пособие для юных скрипачей. – М., 1985

- Гнесина-Витачек Е.* 17 мелодических этюдов. – М. – Л., 1945
Гржимали И. Упражнение в гаммах. – М., 1966
Григорян А. Гаммы и арпеджио. – М., 1987
Григорян А. Начальная школа игры на скрипке (раздел “Позиция”). – М., 1987
Избранные этюды для скрипки. / Сост. М.Гарлицкий, К.Родионов, К.Фортунатов. – М., 1988
Кайзер Г. 36 этюдов. Т. I–II. – М. – Л., 1987
Комаровский А. Этюды (1, 2, 3 позиции). – М. – Л., 1952
Конюс Ю. Маленькие этюды и упражнения в двойных нотах. – М. – Л., 1951
Мострас К. Этюды во второй позиции. – М. – Л., 1948
Мострас К. Этюды-дуэты. Т. I–II. – М. – Л., 1949
Шевчик О. Упражнения. Соч. 6. – М., 1947
Яньшинов А. Гаммы и арпеджио. – М. – Л., 1947
Яньшинов А. 6 этюдов для интонации. – М. – Л., 1947
Яньшиновы А. и Н. 30 лёгких этюдов. Т. II. – М., 1951

***Збірники п'єс композиторів-класиків
та сучасних композиторів***

- Зноско-Боровський О.* Альбом юного скрипаля. – К., 1960
Кос-Анатольський А. Три пісні в перекладі для скрипки та фортепіано. / Упор. О. Олійник. – Тернопіль, 1999
Латинський Н. Альбом юного скрипаля. – К., 1961
Лисаковський О. Школа гри на скрипці. – К., 1967
Педагогічний репертуар для скрипки. 3–4 класи ДМШ. / Упор. З. Дашак, В. Кирейко, О. Манілов, В. Стеценко. – К., 1962
Подвала В. П'єси для скрипки з фортепіано. Репертуар ДМШ. – К., 1987
Старовинні композитори – юним скрипалям. / Упор. К. Тахтаджієв. Вип. 2. – К., 1974
Тахтаджієв К. Скрипка. 3 клас. Учебний посібник для ДМШ. – К., 1987
Твори великої форми для скрипки. 2–4 класи ДМШ. / Упор. К. Тахтаджієв. – К., 1991

- Учебний репертуар для 3 класу ДМШ. П'єси для скрипки з фортепіано. / Упор. П. Макаренко, О. Манілов, В. Стеценко. – К., 1968
- Гарлицкий М. Шаг за шагом. Методическое пособие для юных скрипачей. – М., 1989
- Григорян А. Начальная школа игры на скрипке. – М., 1987
- Кабалевский Д. Альбом пьес, соч. 27 и 39. – М., 1962
- Кабалевский Д. Пьесы, соч. 80. – М., 1967
- Нисс С. Избранные пьесы для скрипки и фортепиано. – М., 1986
- Раков Н. Пьесы для детей и юношества. – М., 1988
- Хрестоматия педагогического репертуара. / Ред. К. Фортунатов. Вып. 1, 2. – М., 1963

Хрестоматия для скрипки. 2–3 классы ДМШ. Пьесы и произведения крупной формы. / Сост. М. Гарлицкий, К. Родионов, Ю. Уткин, К. Фортунатов. – М., 1986

Хрестоматия для скрипки. Пьесы и произведения крупной формы. 3, 3–4 классы ДМШ. / Сост. Ю. Уткин. Вып. 3. – М., 1977

Шальман С. Я буду скрипачом. 33 беседы с юным музыкантом. – Л., 1984

Шостакович Д. Альбом пьес для скрипки. / Сост. К. Фортунатов. – М., 1967

Юный скрипач. / Ред. К. Фортунатов. Вып. 1, 2 – М., 1985

Ансамблі

Крих Ю., Лужний В. Школа гри на скрипці. – К., 1968

Лисаковський О. Школа гри на скрипці. – К., 1967

Скрипкові ансамблі. / Упор. Є. Лобуренко. Вип. 1. – К., 1980

Скрипкові ансамблі. / Упор. Є. Лобуренко. Вип. 2. – К., 1981

Ансамбли юных скрипачей. / Сост. Владимиров Т. Вып. 7, 8. – М., 1988

Лёгкие скрипичные дуэты. / Сост. Т. Ямпольский. – М., 1990

Металлиди Ж. Детские скрипичные ансамбли. Младшие классы ДМШ. – М., 1980

Прокофьев С. Ансамбли юных скрипачей. Педагогический репертуар ДМШ. – М., 1990

Юный скрипач. / Сост. К. Фортунатов. Вып. 1. – М., 1963

3 КЛАС

Удосконалення навичок гри на скрипці:

- продовження розвитку і накопичення ігрових рухів. Розвиток слухо-моторної координації;
- подальша робота над інтонацією (інтонуванням). Розвиток культури звуковидобування та звуковедення;
- використання різної сили звука;
- збільшення темпу виконання технічних завдань;
- вивчення штрихів *detashe*, *legato*, *martele*, *staccato*. Чергування штрихів. Комбіновані штрихи. Підготовчі вправи до вивчення штрихів *spiccato* і *comiïe*;
- вивчення перших п'яти позицій, різних видів їх змін. Ознайомлення з VI та VII позиціями;
- виконання хроматичних послідовностей двома способами: прийомом *glissando* та визначеною аплікатурою;
- вправи та етюди з використанням різних інтервалів (подвійних нот) у I позиції;
- подальше вивчення акордів і техніки їх виконання;
- подальше вивчення гам у дві октави, арпеджіо тризвуків у них;
- ознайомлення з гамами у три октави, арпеджіо тризвуків у них;
- удосконалення навичок прийому *vibrato*;
- формування навичок виконання мелізмів. Форшлагги;
- формування уявлень про агогіку. *Rubato*;
- виховання виконавської волі;
- формування почуття довжини фрази, розуміння смислових наголосів;
- постійний розвиток музичної пам'яті;
- навички самостійного читання з листа легких п'єс (при досягненні необхідної стійкості в інтонуванні).

Музично-теоретичні знання:

- жанрова характеристика музичного твору;
- поняття про період як складову музичного формування. Мотив, речення, період. Каданс;

- подальше засвоєння музичної термінології;
- складні розміри 6/8, 5/4, 9/8, 12/8;
- особливі види поділу тривалостей: тріолі, квінтолі;
- подальше ознайомлення з тональностями кварто-квінтового кола.

Орієнтовний річний план

Мажорні й мінорні гами у дві октави та арпеджіо тризвуків у них.

8–10 вправ і етюдів.

6–8 різнохарактерних п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1–2 твори великої форми.

Декілька п'єс для читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Контрольні заходи

Академічний концерт (листопад-грудень)	1 етюд; 2 різнохарактерні п'єси.
Технічний залік (грудень-січень)	за вимогами річного плану.
Відкритий академічний концерт (лютий-березень)	Довільна програма, але не менше 2-х п'єс.
Підсумковий академічний концерт (квітень-травень)	1 етюд; 2 різнохарактерні п'єси або твір великої форми.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

- I. Мазас Ф. Етюд № 6 (Мазас Ф. Етюди для скрипки. – М., 1971)
Свиридов Г. Сумна пісенька
Зноско-Боровський О. Галоп
- II. Мазас Ф. Етюд № 10 (Мазас Ф. Етюди для скрипки. – М., 1971)
Губер А. Концертино

Орієнтовний репертуар

Обробки українських народних пісень і танців

Верьовка Г.	І шумить, і гуде
Єдлічка А.	Ой, біда, біда чайці-небозі Стоїть явір над водою Туман ярмом котиться
Фадєєв М.	Гарбуз білий качається
Юсов С.	На вулиці скрипка грає

П'єси українських композиторів

Ведель А.	П'єса (ред. М.Боровика)
Зноско-Боровський О.	Галоп Калмицький наспів Колискова Хороводна
Компанієць Г.	Музичний момент
Косенко В.	Вальс Колискова Купили ведмедика Мазурка Народна пісня (пер. В. Стеценка) Скерцино (ред. П. Шольца)
Кравчук О.	Гумореска
Людкевич С.	Колискова
Підгорний В.	Прелюдія
Подвала В.	Каламбур Танцювальна
Сокальський В.	Канцонета
Соколовський М.	Мелодія
Стеценко К.	Над колискою Танець (пер. В. Стеценка)

П'єси зарубіжних композиторів-класиків та сучасних композиторів

Аляб'єв О.	Соловей
Аміров Ф.	Скерцо

Ахінян Г.	Колискова
Айвазян А.	Пісня Соль мажор
Бакланова Н.	Алегро
	Етюд-легато
Бах Й. С.	Гавот Ре мажор
	Рондо
	Фуга До мажор
Брамс Й.	Колискова (пер. К. Мостраса)
Глінка М.	Жайворонок
Глієр Р.	Народна пісня
Дакен Л.	Ригодон
Данкля Ш.	Мазурка
Дваріонас Б.	Вальс
Дженкінсон Е.	Танець
Живцов О.	Маленький вальс
Ільїнський О.	Колискова
Кабалевський Д.	Етюд
	Клоуни
	Літній ранок
	На свято
	Полька
	Скерцо
Караєв К.	Маленький вальс
Крейн Ю.	Словацька мелодія
	Чеська пісня
Крейслер Ф.	Марші дерев'яних солдатиків
Кюї Ц.	Вальс
Леклер Ж.	Волинка
Леві Н.	Тарантела
Люллі Ж.	Гавот і волинка
Марі Г.	Арія в старовинному стилі
Моцарт В. А.	Колискова
Мясковський М.	Мазурка
Нісс С.	Гумореска
	Маленьке капричіо
	Мелодія

Прокоф'єв С.	Марш
Раков М.	Весела гра
	Вальс
	Маленький вальс
	Прогулянка
	Розповідь
Римський-Корсаков М.	Пісня скоморохів (з опери “Казка про царя Салтана”)
Свиридов Г.	Сумна пісня
Смірнова Т.	Прогулянка
Стоянов В.	Колискова
Тартіні Д.	Сарабанда
Фрід Г.	“Заинька”
Чайковський П.	Вальс
	Колискова в бурю
	Неаполітанська пісенька
Шарнас Т.	Баркарола
	Навесні
	Африканський танець
Шостакович Д.	Сумна пісенька
	Танець
Шуман Р.	Дід Мороз
<i>Твори великої форми</i>	
Бакланова Н.	Варіації Соль мажор
	Концертино
Бетховен Л.	Сонатина Соль мажор (ред. К. Родіонова)
	Сонатина до мінор (ред. А. Григоряна)
Вівальді А.	Концерт Соль мажор, 1 ч.
Губер А.	Концертино Фа мажор
Данкля Ш.	Варіації № 1 (на тему Паччіні)
	Варіації № 6 (на тему Меркаданте)
Зейтц Ф.	Концерт № 1, 1 ч.

Комаровський О.	Концерт № 3
	Концерт № 4
	Варіації на тему української народної пісні “Вийшли в поле косарі”
	Варіації на тему російської народної пісні “Пойду ль я, выйду ль я”
Кореллі А.	Соната мі мінор (окремі частини)
Мартіну Б.	Сонатина
Новотний В.	Тема з варіаціями
Стоянов В.	Концертино
Телеман Г.	Алегро (фінал з концерту)
Фінаровський Г.	Концерт мі мінор
Шутенко К.	Концертино

Бібліографія

Збірники гам, вправ, етюдів для скрипки

- Зельдіс В. Вивчення позицій на скрипці. – К., 1982
- Етюди для скрипки на різні види техніки. 4–5 класи ДМШ. / Упор. В. Стеценко, К. Тахтаджієв. – К., 1974*
- Шрадик Г. Вправи для скрипки. – К., 1993*
- Алексеев О. Гаммы и арпеджио. – М. – Л., 1951*
- Бакланова Н. Пятнадцать мелодических этюдов. Двадцать упражнений-вариаций. Педагогический репертуар ДМШ. – М., 1980*
- Гарлицкий М. Шаг за шагом. Методическое пособие для юных скрипачей. – М., 1972*
- Гнесина-Витачек Е. 17 мелодических этюдов. – М. – Л., 1945*
- Гржимали И. Упражнения в гаммах. – М., 1966*
- Григорян А. Гаммы и арпеджио. – М., 1987*
- Избранные этюды. / Сост. М. Гарлицкий, К. Родионов, К. Фортуна-тов. Вып. 2. – М., 1975*
- Кайзер Г. 36 этюдов. Т. I–II. – М. – Л., 1987*
- Комаровский А. Этюды (1, 2, 3 позиции). – М. – Л., 1952
- Конюс Ю. Маленькие этюды и упражнения в двойных нотах. – М. – Л., 1986
- Мострас К. Этюды-дуэты. Т. I–II. – М., 1949.*

- Мострас К.* Этюды в четвертой позиции. – М., 1954
Шевчик О. Скрипичная школа для начинающих, соч. 6, т. I. Упражнения. – М., 1969
Яньшинов А. Шесть этюдов для интонации. – М. – Л., 1947

Перелік збірників

- Збірник* Діти – дітям. – К., 1990
Зноско-Боровський О. Альбом юного скрипаля. Ч. 1. – К., 1960
Латинський Н. Альбом юного скрипаля. – К., 1961
Педагогічний репертуар для скрипки. 3–4 класи ДМШ. / Упор.
З. Дашак, В. Кирейко, О. Манілов, В. Стеценко. Вип. 2. – К., 1962
Подвала В. П'єси для скрипки з фортепіано. Репертуар ДМШ. – К., 1987
Старовинні композитори – юним скрипалям. / Упор. К. Тахтаджієв. Вип. 3. – К., 1974
Тахтаджієв К. Скрипка. 4 клас. Учебний посібник для ДМШ. – К., 1989
Твори великої форми для скрипки. 2–4 класи ДМШ. / Упор. К. Тахтаджієв. – К., 1991
Гарлицкий М. Шаг за шагом. Методическое пособие для юных скрипачей. – М., 1989
Зейц Ф. Ученический концерт № 1 для скрипки и фортепиано. – М., 1964
Кабалевский Д. Альбом пьес, соч. 27 и 39. – М., 1962
Кабалевский Д. 20 пьес, соч. 80. – М., 1984
Нисс С. Избранные пьесы для скрипки и фортепиано. – М., 1986
Раков Н. Пьесы для детей и юношества. – М., 1988
Свиридов. Г. Пьесы. – М., 1975
Танцы для скрипки и фортепиано. / Ред. Т. Либерова. Вип. 1.– Л., 1990
Хрестоматія педагогічного репертуара для скрипки. / Сост. К. Фортунатов. Вип. 2. – М., 1963
Хрестоматія для скрипки. Пьесы и произведения крупной формы. 3–4 классы ДМШ. / Ред. Ю. Уткин. Вип. 3. – М., 1987
Хрестоматія для скрипки. Пьесы и произведения крупной формы. 4–5 классы ДМШ. / Ред. Ю. Уткин. Вип. 4. – М., 1990

Шальман С. Я буду скрипачом. 33 беседы с юным музыкантом. – Л., 1984

Шостакович Д. Альбом пьес для скрипки. / Сост. К. Фортунатов. – М., 1967

Юный скрипач. / Сост. К. Фортунатов. Вып. 2. – М., 1985

Ансамблі

Компанієць Г. Дві легкі п'єси. Для дитячого струнного квартету в складі трьох скрипок та віолончелі. – К., 1947

Скрипкові ансамблі. / Упор. Є. Лобуренко. Вип. 2. – К., 1981

Библиотека юного скрипача. Ансамблі юних скрипачей. / Ред. Т. Владимірова. Вып. 9. – М., 1990

Вивальди А. Концерт Соль мажор для двух скрипок и фортепиано, 1 ч. / Пер. Т. Захарьиной. – М., 1966

Лёгкие скрипичные дуэты. / Ред. Т. Ямпольский. – М., 1985

Прокофьев С. Ансамбли юных скрипачей. Педагогический репертуар ДМШ. – М., 1990

Пьесы для ансамбля скрипачей. / Ред. И. Ратнер. – Л., 1988

4 КЛАС

Удосконалення навичок гри на скрипці:

- коригування постанови рук у зв'язку зі зміною фізіологічних можливостей учня;
- вивчення штрихів: *detashe*, *legato* до 16-ти нот на один смичок, *martele*, *staccato*, *spiccato*, *comiye*. Чергування штрихів. Комбіновані штрихи;
- засвоєння пунктирного ритму з використанням різних частинах смичка;
- удосконалення культури звуковидобування. Виконання подвійних звуків (подвійних нот) у перших трьох позиціях. Слуховий контроль за якістю виконання двоголосся при зміні позицій;
- вивчення гам у три октави та арпеджіо трезвуків з оберненнями у них. Аплікатурна дисципліна;
- вивчення трезвучних та чотиризвучних акордів;

- ознайомлення з хроматичною гамою та двома способами її виконання: прийомом *glissando* та визначеною аплікатурою;
- формування навичок виконання мелізмів. Трель, форшлаг, мордент;
- розвиток рухливості пальців. Виконання вправ з використанням особливих видів ритмічного поділу, непарних ритмічних групвань – тріолей, квінтолей тощо та їх комбінацій;
- розширення діапазону сили звука;
- постійний розвиток музичної пам'яті.

Музично-теоретичні знання:

- ознайомлення із жанрами старовинної сюїти. Сонатне алєгро;
- ознайомлення зі складною тричастинною формою;
- подальше ознайомлення з тональностями кварто-квінтового кола;
- домінантсептакорд (D_7) та його обернення;
- використання музично-теоретичних знань під час розучування та вивчення напам'ять нотного тексту.

Орієнтовний річний план

Мажорні й мінорні гами у три октави, арпеджіо трізвуків у них.
6–8 етюдів.

5–6 різнохарактерних п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1–2 твори великої форми.

Декілька п'єс для читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Контрольні заходи

Академічний концерт
(листопад-грудень)

1 етюд;
2 різнохарактерні п'єси.

Технічний залік
(грудень-січень)

за вимогами річного плану.

Відкритий академічний концерт
(лютий-березень)

довільна програма, але не менше
2-х п'єс.

Підсумковий академічний концерт 1 етюд;
(квітень-травень) 2 різнохарактерні п'єси або твір
великої форми.

Орієнтовні програми підсумкового концерту

- I. Мазас Ф. Етюд № 8 (Мазас Ф. Етюди для скрипки. – М., 1971)
Обер Л. Арія
Скорик М. Народний танець
- II. Мазас Ф. Етюд № 30 (Мазас Ф. Етюди для скрипки. – М., 1971)
Вівальді А. Концерт ля мінор, 1 ч.

Орієнтовний репертуар

П'єси українських композиторів та обробки українських народних пісень

Барвінський В.	Народна мелодія
Верстовський О.	Вальс
Гомоляка В.	Гуцулка
Попатенко М.	Лірична пісня
Єдлічка А.	Задумала вража баба (обр.) Болить моя головонька (обр.)
Зноско-Боровський О.	Веселий танок Гумореска Гуцульська пісня В цирку Маленький романс Слон
Кирейко В.	Пісня
Косенко В.	Балетна сцена
Левицький І.	Вальс Мазурка
Лисенко М.	Елегія Сторінка з альбому Пряля
Ревуцький Л.	Етюд
Січинський Д.	Пісня без слів
Скорик М.	Народний танець

Соколовський М.	В темпі менуету Тарантела
Стеценко К.	Над колискою
Шутенко К.	Концертино

*П'єси зарубіжних композиторів-класиків
та сучасних композиторів*

Бах Й. С.	Інвенція сі мінор Гавот
Бетховен Л.	Менует
Боккеріні Л.	Жига Менует
Бом К.	Безперервний рух
Глінка М.	Почуття Простодушність Жайворонок
Глюк К.	Гавот
Кореллі А.	Куранта Жига
Кюї Ц.	Волинка
Мусоргський М.	Сльоза
Моцарт В. А.	Багатель Уривок з опери “Чарівна флейта”
Обер Л.	Престо Арія Жига
Перголезі Д.	Арія Сициліана
Рамо Ж.	Гавот Тамбурин
Раков М.	Вальс Етюд-скерцо Тарантела
Свиридов Г.	Музичний момент
Чайковський П.	Солодка мрія Сумна пісенька Мазурка

Твори великої форми

Аколаї Ж.	Концерт
Бацевич Г.	Концертино
Вівальді А.	Концерт ля мінор Концерт Соль мажор
Гендель Г.	Соната № 6
Данкля Ш.	Варіації на тему Вейгля Варіації на тему Белліні
Комаровський О.	Концерти № 1, № 2
Кореллі А.	Соната мі мінор Соната ре мінор Соната Фа мажор
Нардіні П.	Концерт мі мінор
Сенайе Ж.	Соната соль мінор

Бібліографія

Збірники гам, вправ, етюдів для скрипки

- Етюди* для скрипки на різні види техніки. 4–5 класи ДМШ. / Упор. В. Стеценко, К. Тахтаджієв. – К., 1974
- Зельдіс Б.* Вивчення позицій на скрипці. – К. 1982
- Шрадик Г.* Вправи для скрипки. – К., 1993
- Бакланова Н.* Пятнадцать мелодических этюдов. Двадцать упражнений-вариаций. Педагогический репертуар ДМШ. – М., 1980
- Григорян А.* Гаммы и арпеджио. – М., 1987
- Донт Я.* Этюды, соч. 37. – М., 1988
- Кайзер Г.* 36 этюдов. Т. I–II. – М. – Л., 1987
- Конюс Ю.* Маленькие этюды и упражнения в двойных нотах. – М. – Л., 1986
- Мазас Ф.* Этюды. Т. 1. – М., 1971
- Родионов К.* Избранные этюды. 3–5 классы ДМШ. Вып. 2. – М., 1988

Збірники п'єс для скрипки

- Педагогічний репертуар* для скрипки і фортепіано. 5–6 класи ДМШ. Вип. 1–6. – К., 1962

- Юним скрипалям. 5 клас ДМШ. Вип. 1–5. – К., 1985
- Альбом скрипача. Классическая и современная музыка. Вип. 1, 2. – М., 1962
- Бетховен Л. Пьесы (переложение для скрипки и фортепиано). Старшие классы ДМШ. – М., 1986
- Гендель Г. Сонаты. Т. I–II. – М., 1976
- Кабалевский Д. Пьесы для скрипки и фортепиано. – М., 1984
- Классические пьесы. – М., 1988
- Классические пьесы для скрипки и фортепиано. V–VII классы ДМШ. – М., 1974
- Корелли А. Шесть сонат для скрипки и фортепиано. – Л., 1981
- Пьесы для скрипки. Средние и старшие классы ДМШ. – М., 1987
- Раков Н. Пьесы для детей и юношества. – М., 1988
- Самодетельный концерт. Пьесы для скрипки. / Сост. Т. Ямпольский. – М., 1981
- Свиридов Г. Пьесы. – М., 1975
- Хрестоматия для скрипки. 4–5 классы ДМШ. – М., 1984
- Хрестоматия для скрипки. 5–6 классы ДМШ. – М., 1988
- Хрестоматия для скрипки. Концерты. Средние и старшие классы ДМШ. Вип. 1, 2. – М., 1988
- Чайковский П. Пьесы. Переложение для скрипки и фортепиано. – М., 1987
- Юный скрипач. Вип. 3. – М., 1987

5 КЛАС

Удосконалення навичок гри на скрипці:

- коригування постанови рук у зв'язку зі зміною фізіологічних можливостей учня;
- вивчення штрихів: *detashe*, *legato* до 16-ти нот на один смичок, *martele*, *staccato*, *spiccato*, *comiіe*. Чергування штрихів. Комбіновані штрихи;
- засвоєння пунктирного ритму з використанням різних частин смичка;

- удосконалення культури звуковидобування. Виконання подвійних звуків (подвійних нот) у перших трьох позиціях. Слуховий контроль за якістю виконання двоголосся при зміні позицій;
- розширення діапазону сили звука;
- вивчення гам у три октави та арпеджіо тризвуків з оберненнями у них. Аплікатурна дисципліна;
- вивчення тризвучних та чотиризвучних акордів;
- ознайомлення з хроматичною гаммою та двома способами її виконання: прийомом *glissando* та визначеною аплікатурою;
- розвиток рухливості пальців. Виконання вправ з використанням особливих видів ритмічного поділу, непарних ритмічних групвань – тріолей, квінтолей тощо та їх комбінацій;
- формування навичок виконання мелізмів. релі (короткі, довгі), форшлаги (короткі, довгі), різні види мордентів, ознайомлення з мелізмом групето;
- оволодіння специфічними способами звуковидобування: натуральні та штучні флажолети, піцикато лівою рукою, гра під сурдину тощо;
- ознайомлення із сучасними ритмами;
- постійний розвиток музичної пам'яті.

Музично-теоретичні знання:

- ознайомлення із жанрами старовинної сюїти. Сонатне алегро;
- ознайомлення зі складною тричастинною формою;
- подальше ознайомлення з тональностями квартто-квінтового кола;
- домінантсептакорд (D_7) та його обернення;
- використання музично-теоретичних знань під час розучування та вивчення напам'ять нотного тексту.

Орієнтовний річний план

Мажорні й мінорні гами у три октави, арпеджіо тризвуків у них.
 6–8 етюдів.
 5–6 різнохарактерних п'ес (у тому числі можуть бути ансамблі).
 1–2 твори великої форми.

Декілька п'єс для читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Контрольні заходи

Технічний залік (грудень-січень)	за вимогами річного плану.
Відкритий академічний концерт (лютий-березень)	довільна програма, але не менше 2-х п'єс.
Підсумковий академічний концерт (квітень-травень)	1 етюд; 2 різнохарактерні п'єси або твір великої форми.

Орієнтовні програми підсумкового концерту

- I. Кайзер Г. Етюд № 13 (Кайзер Г. 36 етюдів. – М., 1987)
Чайковський П.
Стецюн М. Болеро
- II. Донт Я. Етюд № 5 (Донт Я. Етюди. – М., 1988)
Мач С. Концертино

Орієнтовний репертуар

П'єси українських композиторів та обробки українських народних пісень

Барвінський В.	Народна мелодія
Верстовський О.	Вальс
Гомоляка В.	Гуцулка
Попатенко М.	Лірична пісня
Єдлічка А.	Задумала вража баба (обр.) Болить моя головонька (обр.)
Зноско-Боровський О.	Веселий танок Гумореска Гуцульська пісня В цирку Маленький романс Слон
Кирейко В.	Пісня
Косенко В.	Балетна сцена

Левицький І.	Вальс
	Мазурка
Лисенко М.	Елегія
	Сторінка з альбому
	Пряля
Ревуцький Л.	Етюд
Січинський Д.	Пісня без слів
Скорик М.	Народний танець
Соколовський М.	В темпі менуету
	Тарантела
Стеценко К.	Над колискою
Шутенко К.	Концертино

*П'єси зарубіжних композиторів-класиків
та сучасних композиторів*

Бах Й. С.	Інвенція сі мінор
	Гавот
Бетховен Л.	Менует
Боккеріні Л.	Жига
	Менует
Бом К.	Безперервний рух
Глінка М.	Почуття
	Простодушність
	Жайворонок
Глюк К.	Гавот
Кореллі А.	Куранта
	Жига
Кюї Ц.	Волинка
Мусоргський М.	Сльоза
Моцарт В. А.	Багатель
	Уривок з опери “Чарівна флейта”
Обер Л.	Престо
	Арія
	Жига
Перголезі Д.	Арія
	Сициліана

Рамо Ж.	Гавот
	Тамбурин
Раков М.	Вальс
	Етюд-скерцо
	Тарантела
Свиридов Г.	Музичний момент
Чайковський П.	Солодка мрія
	Сумна пісенька
	Мазурка

Твори великої форми

Аколаї Ж.	Концерт
Бацевич Г.	Концертино
Вівальді А.	Концерт ля мінор
	Концерт Соль мажор
Гендель Г.	Соната № 6
Данкля Ш.	Варіації на тему Вейгля
	Варіації на тему Белліні
Комаровський О.	Концерти № 1, № 2
Кореллі А.	Соната мі мінор
	Соната ре мінор
	Соната Фа мажор
Нардіні П.	Концерт мі мінор
Сенайе Ж.	Соната соль мінор

Бібліографія

Збірники гам, вправ, етюдів для скрипки

- Етюди для скрипки на різні види техніки. 4–5 класи ДМШ. / Упор. В. Стеценко, К. Тахтаджієв. – К., 1974*
- Зельдіс Б. Вивчення позицій на скрипці. – К., 1982*
- Шрадик Г. Вправи для скрипки. – К., 1993*
- Бакланова Н. Пятнадцать мелодических этюдов. Двадцать упраж-
нений-вариаций. Педагогический репертуар ДМШ. – М., 1980*
- Григорян А. Гаммы и арпеджио. – М., 1987*
- Донт Я. Этюды, соч. 37. – М., 1988*

- Кайзер Г.* 36 этюдов. Т. I–II. – М. – Л., 1987
Конюс Ю. Маленькие этюды и упражнения в двойных нотах. – М. – Л., 1986
Мазас Ф. Этюды. Т. I. – М., 1971
Родионов К. Избранные этюды. 3–5 классы ДМШ. Вып. 2. – М., 1988

Збірники п'єс для скрипки

- Педагогічний репертуар для скрипки і фортепіано.* 5–6 класи ДМШ. Вип. 1–6. – К., 1962
Юним скрипалям. 5 клас ДМШ. Вип. 1–5. – К., 1985
Альбом скрипача. Классическая и современная музыка. Вып. 1, 2. – М., 1962
Бетховен Л. Пьесы (переложение для скрипки и фортепиано). Старшие классы ДМШ. – М., 1986
Гендель Г. Сонаты. Т. I–II. – М., 1976
Кабалевский Д. Пьесы для скрипки и фортепиано. – М., 1984
Классические пьесы. – М., 1988
Классические пьесы для скрипки и фортепиано. V–VII классы ДМШ. – М., 1974
Корелли А. Шесть сонат для скрипки и фортепиано. – Л., 1981
Пьесы для скрипки. Средние и старшие классы ДМШ. – М., 1987
Раков Н. Пьесы для детей и юношества. – М., 1988
Самодетельный концерт. Пьесы для скрипки. / Сост. Т. Ямпольский. – М., 1981
Свиридов Г. Пьесы. – М., 1975
Хрестоматия для скрипки. 4–5 классы ДМШ. – М., 1984
Хрестоматия для скрипки. 5–6 классы ДМШ. – М., 1988
Хрестоматия для скрипки. Концерты. Средние и старшие классы ДМШ. Вып. 1, 2. – М., 1988
Чайковский П. Пьесы. Переложение для скрипки и фортепиано. – М., 1987
Юный скрипач. Вып. 3. – М., 1987

6 КЛАС

Учні продовжують удосконалювати здобуті навички гри на скрипці, готують програму до випускного іспиту.

Орієнтовний річний план для випускників, які бажають продовжити навчання у вищих мистецьких навчальних закладах, має відповідати Вимогам з фахових іспитів для вступників до вищих мистецьких навчальних закладів I–II рівнів акредитації, затвердженим Міністерством культури і туризму України від 12 квітня 2005 року.

Удосконалення навичок гри на скрипці:

- закріплення та поглиблення всіх сформованих на попередніх етапах навчання понять і практичних навичок;
- виконання гам у три октави і арпеджіо тризвуків у них з оберненнями, арпеджіо септакордів у різних штрихових варіантах, різними ритмічними групами з використанням особливих видів ритмічного поділу; різними інтервалами (подвійними нотами);
- виконання хроматичних двома способами;
- робота над різними видами техніки, поняття про віртуозність;
- свідоме читання позначень сили звука у нотному тексті;
- вміння користуватися комплексом артикуляційних прийомів;
- розуміння динаміки як засобу виразності;
- розуміння залежності звучання інструмента від різних акустичних умов;
- розвиток музичного кругозору учня за допомогою читання з листа;
- творче музикування згідно з інтересами учня;
- професійне орієнтування та підготовка до вступу у вищі мистецькі навчальні заклади найбільш перспективних у професійному відношенні учнів.

Музично-теоретичні знання:

- почуття розгортання музичного твору в часі;
- поняття про період;
- подальше ознайомлення з тональностями кварто-квінтового кола;

- модуляція;
- практичні навички аналізу музичної форми;
- уявлення про вплив епохи на музичний стиль.

Орієнтовний річний план

Мажорні й мінорні гами та арпеджіо тризвуків з оберненнями у них, арпеджіо септакордів.

2–3 гами різними інтервалами (подвійними нотами) – терціями, секстами, октавами (для професійно зорієнтованих учнів).

1–2 хроматичні гами.

5–6 етюдів.

5–6 п'єс різнохарактерних п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1–2 твори великої форми.

Декілька п'єс для читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Контрольні заходи

Прослуховування (грудень)	гама; етюд; 1–2 п'єси або твір великої форми.
Прослуховування (лютий-березень)	2 різнохарактерні п'єси, одна з яких – твір українського композитора або обробка української народної пісні чи танцю.
Прослуховування (квітень)	програма випускного іспиту.
Випускний іспит (травень)	гама у три октави, арпеджіо тризвуків у ній; 1–2 етюди на різні види техніки; 1 твір великої форми; 1–2 різнохарактерні п'єси.

Орієнтовні програми випускного іспиту

- I. Гама у три октави, арпеджіо тризвуків у ній. Виконання інтервалів (подвійних нот)
Крейцер Р. Етюд № 12 (ред. А. Ямпольського)

Донт Я. Етюд № 15 (Донт Я. Етюди. – М., 1988)

Зейдман Б. Концертино

Жербін М. Прелюд

Шуберт Ф. Бджілка

II. Гама у три октави, арпеджіо тризвуків у ній. Виконання інтервалів (подвійних нот)

Крейцер Р. Етюд подвійними нотами (ред. А. Ямпольського)

Фіорілло Ф. Етюд № 28 (Фіорілло Ф. 36 етюдів і каприсів. – М., 1976)

Моцарт В. А. Концерт Соль мажор, 1 ч.

Массне Ж. Роздум (з опери “Таїс”)

Лятошинський Б. Танець

Орієнтовний репертуар

П'єси українських композиторів

Барвінський В.	Гумореска
Ботвінов І.	Жартівливий марш
Вериківський М.	Пісня
Глушков П.	Пісня без слів
Гозенпуд М.	Український танець
Гомоляка В.	Гуцулка
	Інтермецо
	Карпатська легенда
Данькевич К.	Пісня і танець
Дашак З.	Українська сюїта
Домінчен К.	Скерцо
Дремлюга М.	Скерцо
Жербін М.	Прелюд
Зноско-Боровський О.	Східний танець
	Українське скерцо
Іщенко Ю.	Гуцульська пісня
Кос-Анатольський А.	Полька
	Романс (із балету “Хустка Довбуша”)
Косенко В.	Мрії
	Експромт
	Етюд

Костенко О.	Українська тема з варіаціями
Левицький І.	Мережка
	Мазурка
	Ноктюрн
	Танок
	Українська рапсодія
	Українська шумка
Лекгер Д.	Етюд ре мінор
	Етюд мі мінор
	Етюд Ля мажор
Лисенко М.	Елегія
	Романс
	Скерцо
	Токата
Людкевич С.	Голосіння
	Квочка
	Чабарашка
Лятошинський Б.	Памірська мелодія
	Танець
Мейтус Ю.	Алегро
	Поема
Небанківський У.	Коломийка
Січинський Д.	Дума про Нечая
Скорульський М.	Ларго
	Танець
Солтис А.	Танець
Степовий Я.	Пісня
Стеценко К.	Колискова
Штогаренко А.,	
Клебанов Д.	Пісня
Щуровський Ю.	Осіньна пісня
	Романс
	Танець
Уманець В.	Новела

*Збірники п'єс композиторів-класиків
та сучасних композиторів*

Аренський А.	Незабудка
Балакірев М.	Експромт
Бенда Н.	Граве
Беріо Ш.	Вихор № 1
Венявський Г.	Жига
	Мазурки
	Обертас
	Селянка
Верачіні Ф.	Жига (ред. Ельмана М.)
	Ларго
Гаврилов А.	Балетна сцена
Гендель Г.	Ларгето
Глієр Р.	Романс Ре мажор
	Скерцо
Граціолі Д.	Адажіо
Дакен А.	Зозуля
Дваріонас Б.	Елегія
Дрля Ф.	Серенада
Кабалевський Д.	Імпровізація
Комаровський О.	Тарантела
Кореллі А.	Фолія
Кочмарьов В.	Іспанський танець
Крейслер Ф.	Марш іграшкових солдатиків
	Сициліана та Ригодон у стилі Франкера
	Прелюдія та алегро в стилі Пуньяні
Лауб Ф.	Канцонета
Лядов А.	Прелюдія
	Маленький вальс
Массне Ф.	Роздум (з опери "Таїс")
Мострас К.	Хоровод
	Етюд ля мінор
Моцарт В. А.	Адажіо Ля мажор
	Менует
	Рондо Соль мажор

Мусоргський М.	Гопак
Петров А.	Сумний вальс
Прокоф'єв С.	Гавот
	Російський танець
Пуньяні Г.	Ларго
Рахманінов С.	Вокаліз
Римський-Корсаков М.	Арієта Снігуроньки (з опери "Снігуронька")
	Арабська пісенька (з опери "Золотий півник")
	Арія Шамаханської цариці (з опери "Золотий півник")
Рис Ф.	Безперервний рух
Рубінштейн А.	Мелодія
Спендіаров А.	Канцонета
Сен-Санс К.	Лебідь
Фіорілло Ф.	Етюд № 28 Ре мажор
Фролов І.	Скерцо
	Романс
Хачатурян А.	Ноктюрн
Чайковський П.	Сентиментальний вальс
Шер В.	Скерцо для скрипки соло
	Метелики
Шопен Ф.	Мазурка Ля-мажор
	Мазурка ля мінор
Шостакович Д.	Ліричний вальс
	Ноктюрн
	Весняний вальс
Шуберт Ф.	Бджілка
	Музичний момент
	Скерцо

Твори великої форми

Аляб'єв О.	Соловей (ред. К. Родіонова)
Бах Й. С.	Концерт ля мінор

Беріо Ш.	Концерти № 3, № 7, № 9 Балетні сцени
Бугачевський С.	Концерт
Верачіні Ф.	Соната соль мінор
Вівальді А.	Соната Соль мажор Соната соль мінор Концерт Ля мажор
Віотті Дж.	Концерти № 22, № 23
Віталі Д.	Чакона (ред. Т. Дулова)
Гендель Г.	Шість сонат Сонати
Джемініані Ф.	Соната ре мінор
Зейдман Б.	Концертино
Кабалевський Д.	Концерт
Кореллі А.	Сонати
Крейцер Р.	Концерти № 13, № 19
Моцарт В. А.	Концерт Ре мажор “Аделаїда” Концерт № 1 Сі бемоль мажор
Роде П.	Концерт № 7
Шпор Л.	Концерт № 2, № 9, № 11

Бібліографія

Збірники гам, вправ, етюдів для скрипки

- Етюди для скрипки на різні види техніки. 7 клас ДМШ. / Ред.-упор. В. Стеценко, К. Тахтаджієв. – К., 1975*
- Шрадик Г. Вправи для скрипки. – К., 1993*
- Григорян А. Гаммы и арпеджио. – М., 1987*
- Гилельс Э. Ежедневные упражнения скрипача. – М., 1965*
- Двойрин И. Этюды-каприсы. – Л., 1986*
- Донт Я. Этюды для скрипки, соч. 37. – М., 1988*
- Избранные этюды для скрипки соло. – М., 1985*
- Кайзер Г. 36 этюдов. Т. I–II. – М., 1987*
- Крейцер Р. Этюды (ред. А. Ямпольский). – М., 1987*
- Львов А. 24 каприса. – М., 1972*
- Мазас Ф. Этюды. Т. I–II. – М., 1986*
- Фиорилло Ф. 36 этюдов и каприсов. – М., 1976*

*Збірники п'єс композиторів-класиків
та сучасних композиторів*

Альбом учня-скрипаля. 6 клас ДМШ. – К., 1971

Альбом учня-скрипаля. 7 клас ДМШ. – К., 1972

Педагогічний репертуар для скрипки. 7 клас ДМШ. Вип. 1–10. – К., 1963

Альбом скрипаля. Классическая и современная музыка для скрипки и фортепиано. / Ред.-сост. К. Фортунатов. Вып. 1, 2. – М., 1990

Гендель Г. Сонаты, т. 1, 2. – М., 1976

Детские концерты для скрипки и фортепиано. Старшие классы ДМШ. / Сост. М. Рейтих. – М., 1979

Классические пьесы. – М., 1988

Классические пьесы для скрипки и фортепиано. 5–7 классы ДМШ. – М., 1974

Корелли А. Шесть сонат для скрипки и фортепиано. – Л., 1981

Крейслер Ф. Сочинения для скрипки и фортепиано в 2-х томах. – М., 1976

Массне Ф. Размышление. Для скрипки и фортепиано. – М., 1977

Моцарт В. А. Концерты. Переложение для скрипки и фортепиано. – М., 1964

Пьесы и произведения крупной формы для скрипки и фортепиано. – М., 1986

Пьесы советских композиторов. Вып. 1. – М., 1986

Пьесы украинских композиторов для скрипки и фортепиано. Концертный репертуар скрипаля. – М., 1978

Рахманинов С. Пьесы для скрипки и фортепиано. – М., 1968

Самодетельный концерт. Пьесы для скрипки и фортепиано / Сост. Т. Ямпольский. – М., 1988

Хрестоматия для скрипки. Концерты. Вып. 1, 2. – М., 1988

Эстрадные пьесы советских композиторов для скрипки и фортепиано. Вып. 1, 2. – М., 1980

БІБЛІОГРАФІЯ

Рекомендована методична література

- Стеценко В. К.* Закономірності інтонування на скрипці. – К., 1977
- Стеценко В. К.* Методика навчання гри на скрипці. Ч 1. – К., 1974
- Стеценко В. К.* Методика навчання гри на скрипці. Ч 2. – К., 1964
- Юр'єв А. Ю.* Виразальні можливості скрипкових штрихів. – К., 1974
- Агарков О. М.* Вибрато в игре на скрипке. – М., 1956
- Асаф'єв Б. В.* Музыкальная форма как процесс. Книга 2. Интонация. – М. – Л., 1947
- Баринова М. Н.* О развитии творческих способностей ученика. – Л., 1961
- Богоявленская Д. Б.* Интеллектуальная активность как проблема творчества. – Ростов, 1983
- Вопросы скрипичного исполнительства и педагогики.* – М., 1968
- Воспитательная работа в музыкальной школе.* – Л., 1959
- Гинзбург Л. С.* О работе над музыкальным произведением. – М., 1981
- Готсдинер А. Л.* Слуховой метод обучения и работа над вибрацией в классе скрипки. – Л., 1963
- Дьяченко Н. Г., Котляревский И. А., Полянский Ю. А.* Теоретические основы воспитания и обучения в музыкальных учебных заведениях. – К., 1987
- Камилларов Е.* Техника левой руки скрипача. – Л., 1961
- Кулагин Г. П.* Межпредметные связи в процессе обучения. – М., 1981
- Кюхлер Ф.* Техника правой руки скрипача. – К., 1974
- Лесман И. А.* Очерки по методике обучения игры на скрипке. – М., 1964
- Либерман М. Б., Берлянчик М. М.* Культура звука скрипача. – М., 1985
- Ляховецкая С. С.* О педагогическом мастерстве. – Л., 1963
- Мазель Л. А.* Строение музыкальных произведений. – М., 1960
- Мострас К. Г.* Динамика в скрипичном искусстве. – М., 1956
- Мострас К. Г.* Интонация на скрипке. – М., 1947

- Мострас К. Г.* Ритмическая дисциплина скрипача. – М., 1951
- Мострас К. Г.* Система домашних занятий скрипача. – М., 1956
- Назаров И. Т.* Основы музыкально-исполнительской техники и методы её совершенствования. – Л., 1969
- Орджоникидзе Г. К.* К вопросу о специфике музыкального мышления / Вопросы музыкознания. Т. 3. – М., 1960
- Очеретовская Н. Л.* Содержание и форма в музыке. – Л., 1985
- Очерки по методике обучения игры на скрипке.* – М., 1960
- Переверзев Н. К.* Проблемы музыкального интонирования. – М., 1966
- Погожева Т. В.* Вопросы методики обучения игры на скрипке. – М., 1966
- Полянский Ю. А., Меламед П. Р., Мурзина Е. И.* Воспитание и обучение в ДМШ. Скрипка и виолончель. 1 класс. – К., 1988
- Полянский Ю. А.* Теоретические основы подготовительного обучения скрипачей и виолончелистов. – К., 1972
- Проблемы музыкальной педагогики.* – М., 1981
- Психология формирования и развития личности.* – М., 1981
- Ражников В. Г.* Резервы музыкальной педагогики. – М., 1980
- Струве Б. А.* Пути начального развития юных скрипачей и виолончелистов. – М., 1952
- Теплов Б. М.* Психология музыкальных способностей. – М. – Л., 1947
- Тюлин Ю. Н.* Строение музыкальной речи. – Л., 1962
- Флеш К.* Искусство скрипичной игры. – М., 1964
- Хекхаузен Х.* Мотивация и деятельность. Т. I. – М., 1986
- Ширинский А. А.* Штриховая техника скрипача. – М., 1983
- Шульпяков О. Ф.* Музыкально-исполнительская техника и художественный образ. – Л., 1986
- Шульпяков О. Ф.* Техническое развитие музыканта-исполнителя. – Л., 1973
- Ямпольский И. М.* Основы скрипичной аппликатуры. – М., 1955
- Янкелевич Ю. И.* Педагогическое наследие. – М., 1983